

A Soproni magyar kir.

állami Főreáltanoda

ELSŐ ÉVI

ÉRTESITŐJE.

1875/6.

Szerkeszté

SALAMIN LEO,

királyi igazgató.

SOPRON. 1876.

NYOMATOTT REICHARD ADOLFNÁL.

TARTALOM:

- I. A főreáltanodai Toldy-gyászünnepestély.
- II. A reáliskolai oktatás terve 1876|7-ben.
- III. A tanári kar és működésének kimutatása.
- IV. Felsőbb rendeletek.
- V. Adatok a tanoda történetéhez.
- VI. A tanodának átvétele az állam által.
- VII. Szabad dolgozati feladványok és olvasmányok.
- VIII. Az önképző kör ügye.
- IX. Tanszer gyűjtemények szaporítása
- X. Jótékonyági rovat.
- XI. Az iskolai takarékpénztár.
- XII. Érettségi vizsgálat.
- XIII. Ipariskola.
- XIV. A tanulók felvétele a jövő évben.
- XV. Az ifjuság érdemsorozata.
- XVI. Statistikai kimutatás.

Cserepéldányt kérünk

Es wird um Tauschexemplare gebeten.

I.

A főreáltanodai Toldy-gyász-ünnepély.

Hírét revén a soproni főreáltanodának tanártestülete Toldy Ferenc irodalom történetünk megteremtője váratlan s megdöbbentő kimulásának, azonnal rendkívüli értekezletet hívott össze, melyben elhatározta, hogy az 1875. év december havának 10. napján elhalt tudósunk jobb létre szenderülését még ugyanazon hónapnak 14. napján méltó gyász-emlékezettel üli meg. A tanártestület e határozat valószínűsítése végett háromtagu bizottságot választott, mely az ünnepély megtartását a következőkben állapította meg. Az ifjuság nevezett napon 9 órakor a helybeli káptalan templomban isteni gyásztiszteleten jelen meg, mely után vissza tér a tanodába, hol Moller Ede tanár emlékezetet olvas. Az emlékezetet kövesse egy alkalmi költeménynek elszavalása valamely VII. osztálybeli tanulótól. Az alkalmi költeménynek készítésével, Schlosjarik K. tanár bízott meg. Egyszersmind kéressék meg a helybeli férfi dalegylet, egy gyászzéneknek előadására.

Nevezett napon a főreáltanodai ifjuság csakugyan részt vett, Toldy Ferenc tiszteletére mondott gyászmisén, melynek végeztével testületileg a tanodába ment vissza, hol Moller Ede tanár az összegyűlt közönség és ifjuság előtt emlékezetet olvasott, melyben Toldy Ferencet főleg mint a magyar irodalomtörténet megalapítóját jellemezte. Az emlékezet így hangzott:

T i s z t e l t g y ü l e k e z e t !

Az események váltakozása, a viszonyok különfélesége veti el a bizonyos irány fogamzó csiráját s szüli meg az egyes korszakokat. Ez események és viszonyok alakulása azonban mindig az ember szelleméből indul ki. Az emberi szellem az, mely hatékony erejével, szabad elhatározásával, teremtő hatalmával nyúl be az idő folyamába, hogy nagy hatásu tetteit bele illessze örökké forgó keretébe s mulóságának minden egyes pillanatát értelme nyilatkozatával, szüntelen működésével megjelölje s haladásában megakassza. Az emberi szellem az, mely isteni szikrájával a tudományt tudománynya, a művészetet művészetté a világot világgá teremté. Jelenkezésével alapját, fejlődésével sarjadozását, fejlettségével virágzását adta meg ezeknek. Műveltsége

magvát már természeti állapotában hordta magával s csak az eszmélés melegítő sugarát óhajtotta, hogy gyökeret foghasson s a magasba hajthasson. — Bár merre fordítsuk tekintetünket, mindenünnen az emberi ész nyoma, hódítmánya, győzhetlenségének bizonyítéka tárul elénk. Az idő homályos mélyében, az ókorban, derengő szürkületében, a középkorban, napvilágos fényében az újkorban, mindenütt az ész uralma érvényesül, — de ha ezen korokban vissza tükröződő értelemvivőit keressük, hasztalan keressük — csupán holt nevökkel találkozhatunk S mi tanuskodik egykori létükről? A rövid élet, az ideiglenes táradozás, holt név? — Szellemök! Hüvelye elpállott, lénye köztünk jár.

Értelmünk, fenséges polcára nem egyszerre emelkedhetik föl. Lassu csökönyös s megingathatlan kitérés kivántatik meg ahhoz, hogy nemünk méltóságát, függetlenségét, hivatottságát vele elérhessük. Szenvednünk és munkálkodnunk, nélkülöznünk, és iparkodnunk, edződnünk és törekednünk kell, ha azt akarjuk, hogy értelmünk foganjon és létesítsen, ha azt akarjuk, hogy szellemünk a természet minden titkába behasson s önünknek el takart rejtvényességét föl fedje. Nyomorral, veszélylyel szembe kell szállnunk, ha létünk tudatára ébredni s az ismeretek boldogító világosságára szert tenni akarunk. A meddig lesz valami, a mi megelégedésre szorul, a mi még megmagyarázhatlan, nem nyugodhatunk s nyugodni nem is fogunk. Találgatással be nem érhetjük s enyészhetünk csak az a meggyőződés enyhítheti, hogy egykor semmi sem lesz a mi az ember szemét be hálýogozhatná. Szellemünk vissza hőkkenés nélkül világosságra tör, oly világosságra, mely mindent el öntsön átregző fényével. Lényünk e kiváló részét a sors kipuhathatlan szélsége törékeny tetembe oltotta. S igaztalanok, hálátlanok legyünk-e iránta? Dús kárpótlást juttat e mostohaságáért. Testünk feloszolhatik, porrá válhatik. Szellemünk nem tud a megsemmisülésről. S nem csak az egyesnek; hanem az összes emberiségnek szelleme elpusztulhatlan, mivel amaz ennek eszméit, gondolatait, érzelmeit lejezi ki s hirdeti.

Több szellem találkozása, hasonnemű tevékenysége bizonyos eszméket hoz felszínre, melyek érintkezvén, egymással egyesülvén és átidomulván szerte-szét ágaznak s szilárd állapotú tömörülnek. Atalakító hatásuk el nem háritható s a következmények, melyek belőle sarjadnak, majd olyanok, hogy általános megegyezéssel töltik el a kebleket, majd olyanok, hogy a társadalom uralgó véleményeit kétfelé hasítják s az ellen nézetűek két táborát támasztják. A harc, mely a fölfogás elütőségéből keletkezik heves lehet, de olyan soha, hogy az emberek javát alá ássa, tönkre tegye. A jó ügy az eszmék terén mindig diadalmaskodik s ha egy ideig a ferdeségek özöne bitorolja is annak joghatóságát, élőbb-utóbb mégis buknia kell a jóhiszemű fonákságának vagy megátalkodott nézeteltérésnek. — Avagy nem tanusítja akármelyik tudomány egyik vagy másik korszaka, hogy csak a képtelenségek halmazán keresztül vergődhetett a tiszta tudás forrásához? Az eszmék küzdelme soha sem lehet ártalmára az emberiségnek, — haszna elvitatathatlan. Az eszmék háborgásának lefolyása, a győzelem kivívása után szünet áll bñ, s azon időhatár, melyen

belül a harc lezajlott, észre vehető választó fallal zárul be. A kor színezete mely a körülmények szerint majd rikítóbb, majd halványabb árnyalatokat tüntetett föl, most összhangzó, iránya áttekinthető s az eredmények összefoglalhatók. Az eszmék megsűrűdtek, győztek s ránk maradtak. Terjesztőit ne kutassuk, az életben rájuk nem akadunk — szellemileg sem? Szellemők örökön él.

Mit érdemel, az a ki valamely tudomány korainak szellemeit nem csak följegyezte, hanem tolmácsolta is? A ki az irányok elszórt alkatrészeit összegyűjti s egységbe fűzi s a szellemek gondolkozása — módja fonalán a letűnt korok eszméit megvitatja, tarka áramlatukat jellemzi s belőlük nemzete műveltségének képét előállítja? A ki előtte meg nem járt ösvényre hág s valamely tudomány alapját megveti? — A ki uttörő valamely tudomány mezején? — Az, aki irodalmunk, a magyar irodalom becsét felismerte, adatait lankadatlan hévvel összeszedte s történetét megírta: nagynevű halottunk — **T o l d y F e r e n c** volt!

Csodálatos! épen akkor született, midőn nyelvújításunk harca a leghevesebben folyt s nyelvünk az irodalmi képesség színvonalára feltörekedett s épen akkor lépett a nyilvános életbe midőn később nagyhirre kapott költőink s íróink dicső pályájok küszöbén állottak. Mintha a végzet kedvezése őt szemelte volna ki, kortársai működésének megfigyelésére, megörökítésére. Mert oly buzgalommal, kitartó tettvágygyal áldotta meg, mely egyedüli föltétele a majdan erős tehetség igénylő munkásságának

A magyar írók serege két pártra szakadt. Az ósdiak és újítók álltak egymással szemben. Ezek Kazinczyval élükön a nyelv aesthetikai fejlesztését tűzve ki célul, a fogalom legfinomabb árnyalatainak kifejezésére, a mondat szerkezet legváltozatosb fordulatainak szépségére; gördülékeny folyamatosságra akarták azt alkalmassá tenni, mit különösen idegen művek fordításával gondoltak elérhetőnek. Azok a nyelvet a természet szűk korlátai közé szorították s örködtek azon, hogy semmi új idegenszerű bele ne vegyüljön. Feltették a nyelvnek szüzességét.

A népies, hagyományos, szokásos, köznapi volt előttük szent illethetlen. Inkább akartak hosszadalmasak, körülírók lenni, semhogy valami újszót fölvegyenek, használjanak, terjeszsenek.

Jobban tetszett nekik a latinosság keverék íze, mint a műveltség tiszta, átlátszó színe. Hozzájuk főleg a régiebbek s kevésbé tehetségesek csatlakoztak. Kazinczyhoz az ifjabb nemzedék, tehát a jövő bimbója, mi a sikert félig már biztosítá, s utóbb teljesen ki is vívta. Tulzástól nem volt ment az újítók pártja s különösen az ifjabbak egész a végleteig üzték a szócsinálást, — kik közé Toldy is tartozott. Ebbeni hajlama már egyetemi éveiben mutatkozott, midőn Révay s Verseghi rendszere még folyvást ellenkezett egymással.

Ekkor az egyetem magyar nyelvtanára Czinke F. Révay utódja, de ellenlábasa volt, ki az újítók ellen az előadások alkalmával gyakran ki kelt s reformaika gunyolta, neveltségessé tette. Toldy ezen annyira fölindult, hogy társainak

önkésztett folyó iratokat osztogatott, melyben Czinke eljárását s elvállását megtámadá.

Különben irodalmi előadásai oly soványok voltak, hogy méltán boszankodtak rá hallgatói s köztök Toldy és Bajza, irodalom történészünk legkedvesebb barátja. Egy padban közel egymáshoz ült e két nagyra termő ifju! Lelkes, meggyőző irodalmi előadást óhajtottak, s a helyett Czinke, Pápay Sándor vékony, száraz irodalmára utalta. Lesujtott kedvtelenséggel hagyták el a tantermet, s ha már költőink, íróink előszóban való jellemzését nem élvezhették, legalább nézdegélték az antiquárius kirakott kiadványainak címlapját

Toldy mint majdnem minden író verseléssel kezdé meg pályáját, s néhány költeményét közölte is, sőt Kazinczyhoz egész esomóval köszöntött be Kazinczy mint mindenkit úgy őt is serkentette, dicsérte s a kimutatott hibák javításával a helyes utra terelte. Toldy azonban csakhamar meggyőződött róla, hogy azok csupán az ifju tűz pillanatnyi föllobbanásai. Érezte, hogy nem e térre szólítja a hivatás s hozzá fogott az irodalmak tanulmányozásához.

A bölcsészeti folyam elvégeztével, az orvosiba iratkozott be. Ez időben veszi kezdetét érdemtelen irodalmárunk következménydús kettős pályája. Orvosnak szánta magát s foglalkozott az irodalommal. A klinikán hallgatta a bonctant, lakásán szépművek tanulmányozásával, bírálásával telt el ideje. S ez nem esett egyik vagy másik tudományának rovására.

Nemsokára elnyeri az orvostudori koszorút s ír szakmunkákat; gyűjti a készülő magyar irodalom történetének anyagát, levelez a legnevesb írókkal, költőkkel. Kéri mindegyikök életrajzát műveit. Fölkeresi a Pesten tartózkodókat. Baratságot köt Kisfaludy Károlylyal, Vörösmartyval, Czuczorral, kikkel az estvéket majd a maga szobájában, majd az ő lakásukon tölti. Értekezik velők az irodalom állapotjáról, előmozdításáról, fölvirágoztatásáról.

A fiatal szerény Bajza első versét ő viszi Kisfaludynak s ő hozza meg a bátortalan, habozó ifju költőnek a főlvétel örvendetes hírét. Eljár Bajzával a Budán lakó öreg Virághoz, ki őket áldásával magyar írókká avatja. S e mellett szüntelen dolgozik, tanul, buzdit. Megküldi Kazinczynak „Sokrates Erkölcsi Intéseinek“ fordítását, mit Kazinczy javalló, intő, lelkesítő tanácsesal fogad. Átteszi magyar nyelvre Schiller „Räuber“ tragoediáját, melyben még hemzseg a sok germanismus s a ferdén alkotott uj szó

S megjelent Székely Sándor a „Székelyek Erdélyben“ című éposa, mely a pesti papnevelőben lévő Czuczort s a Tolnán nevelősködő Vörösmartyt annyira megragadja, hogy mindkettő ugyanazon evben fog épos íráshoz. Czuczor „Augsburgi csatája“ 1822-ben Kisfaludy Aurorájában napvilágot lát.

Nyelvén és előadásán kívül, különösen hazai tárgya növelte hatását. Az olvasók gyönyörködtek benne, hevültek tőle. Gyönyörük, lelkesültségök tetőpontjára hágott, midőn Vörösmarty „Zalán futása“-ban a mult fenséges s a jelen gyászos hangjai érzékültek meg. A kor hangulata hűen tükröződött

benne vissza s zengzetes nyelvezete fájós hurokat pendített meg a magyar lelkében. Mindenki érezte a jelen es mult siralmasan dicső visszásságát. És Toldy? — Toldy bánkódott, örült és csodálta Vörösmarty ragyogó fenkölt tehetségét. De nemcsak bámulta, hanem oltárt is épített számára. A költő szellemének ihlettsége, a mű alapeszméjének magasztossága átjárta egész lényét. Nem nyughatott. Ily költői jelenséget itthon s a külföldön is ismerni kell. Zokon vette, hogy Kazinczy, aki a parányi, de buzgó törekvő tehetséget magához emelte, Vörösmartyról a csillogó tehetségről hallgat s közönyt mutat iránta.

Ezt nem tűrhette, s levélben erkölcsileg kényszeríté a dicsérő nyilatkozásra. Maga pedig németül és magyarul dicsőíté a lánglelkű költőt. Így keletkeztek „Aesthetikai levelei.“ A költő phantasiájának lüktetése érzik e munkája minden során.

Mintha nem az értelem, a megfontolás hideg bírálata súgta volna gondolatait. Tolla minden vonása mély érzelmet csöpögtetett e könyve minden betűjébe. A kritikus mintha elkölesönözte volna a költői mű bírálásakor a költő lelkiületét.

Zalán futásának szingazdagságát szinte rá nyomta aesthetikai leveleire. A gyönyörködés gerjedelme annyira elfogta, hogy a költő tévedésein elsiklott s ezeket is szépségnek tartá. Árpádot a jellem ne továbbjának nevezte; pedig tudjuk, hogy a jellemfestés tartozik hiányai közé e műnek. A cselekvény laza rendje alig hogy feltűnt neki. Ez épos mindamellet oly mű, mely kitűnő vonzó részleteivel bátran fölébresztheté az olvasó és író közönség rokonszenes érdekét. S Toldy a benyomás első ingerével fogott e nagyszerű, de elhibázott költemény széptani taglalásához. Hogy nem a szigor kiméletlenségével mondott róla ítéletet, azt részben tárgyának s a belé fektetett eszmének, részben a kor ellentétes állapotának s annak kell tulajdonítani, hogy a maga nemében első ily termékünk volt. A szomoru jövő sejtelmek földerültek a keblekben s a mult kápráztató képei némi reményt fakasztottak bennök.

Toldy folyvást csüggetlenül buvárkodott. Fölhányta a könyvtárakat; felkutatta a régi költőket, beléjük merült s forgatta az élőkkel együtt. Szándéka a magyar irodalom történetének megírása, mindinkább izmosodott. Már közeledett valóságának pillanata. Még csak egy-kettőnek nélkülözte életrajzát. S 1827-ben augusztus 25-én így ír Kazinczy-nak: „Ime — a kézikönyv első kötete. Fogadd nyájasan kegyesen Mesterem és Barátom! nemcsak, de vedd egyszersmind pártfogásod alá is Gyorsan készült munka ugyan, de sok esztendei studiumok gyümölcse.“

Az első, magyar irodalom történetnek nevezhető könyv, német nyelven került nyilvánosság elé. S miért? mert az előkelők háza bezárult az előtt, a mi magyar volt, s mert a szerző különösen őket akarta meggyőzni életrevalóságáról és a külföldnek megmutatni, hogy nekünk is van számbavehető költőnk, írónk és irodalmunk.

1828-ban július utolsó napján európai útjára kél irodalmárunk. Cseh-

országon Prágán keresztül, hol egy régibb kor dús mű- és irodalmi emlékein borongva, vissza emlékezik az ilyenekben szükölködő honjára, Németországba utazik. Itt meghívja Wieland s meglátogatja Goethét Schiller sirhalma fölé hajol s megrezdül mindazoktól a merész röptü gondolatoktól s érzelmektől, melyek valaha ez elévülhetlen német költő elméje és szívében átvillámlottak s egy nemzet testét fölvilanyozták. Berlinben fölolvasást tart a magyar nyelvről. Itt veszi levelét a würzburgi „bajor királyi philosophisch-medizinische Gesellschaft“-nak diplomájával, melyben az levelező tagjává kinevezi. Lipcsében hazájából meg arról értesítik, hogy az orvosi kar tagjává választotta. A meglepetés rajongó öröme azonban Londonban várakozik reá. Az az öröm, mely nemzete költői geniusának elismeréséből, tiszteléséből eredett s mely csak az önzetlen, hontársai hírét—nevét szíven viselő hazafiban tud megcsendülni.

Az angolok közt találkozott egy férfiú, ki a magyar költők műveinek fordítására s a magyar költészet megírására vállalkozott. Neve Bovring vala. Midőn Toldy Angolországba érkezett, már széltriben közölték a lapok az átültetett költeményeket. A véletlen mintegy megülni látszott irodalom-történetünk meg'eremtőjének a távol országba való bevonulását. Bovring kíváncsi hódolással sietett Toldynk elé. Első rendü angol házak ajtaja készségesen nyílt meg előtte. Hazájának tett szolgálata legelőször is külföldön részesült elismerésben. Az e tájt Londonból keltezett levele a hazafias önérzet s a jövőbe helyezett bizalom hangján szól.

A tapasztaltak haza jötte után még inkább sarkalták kitűzött feladatának megoldására. Új kedvvel, új erővel karolta föl munkakörét. A nehéz akadályokkal megküzdő tudományos magyar akadémia létesítéséhez verejtékének nem egy gyöngyével járult. A Kisfaludy-társaságnak, mely eleinte csak munkák kiadásával, díjazásával elégedett meg s ma a szépirodalmi intézetek első sorában tündöklök ő rakta le alapkövét. A lapszerkesztés súlyos terheitől sem rettent vissza. A művészet és tudomány ápolására Bajzával és Vörös-martyval az „Athenaeumot“ szerkeszté, mely jeleseink fejlesztő iskolája volt s tartalmasságát még maig is alig multa fölül irodalmi közlönyeink valamelyike. Számtalan költőt kiadott, értelmezett és látott el életrajzával. Tulajdonképeni halhatatlan érdemének méltatásához azonban csak most érünk. Arról a műről van szó, a minő előtte nem létezett s utána még nem támadott. Amely magába rejti a nemzeti szellem fokenkénti érlelődését, műveltségünk lombosodó szakait, költőink, íróink sokszínű csoportozatát, irodalmunk összegét. S ez — a „Magyar költészet kézikönyve“ összekötve a „Magyar irodalom történetével.“ Alakjára nézve két külön önálló mű ez, teljességére egy. Mig abban egyedül a költőket, addig ebben a költőkön kívül a prozairókat és tudósokat is tárgyalja. Egyik a másiknak kiegészítője. Ott a költőket bőven jellemzi, itt rövidebben, vegyest az egyes tudománysszakok képviselőivel.

1850-től magántanára lévén az aesthetika és irodalomnak a budapesti egyetemen, szerves egészet képező fölolvasásait 1855-ben összegyűjtve saját

alá rendezé s a „magyar költészet kézikönyve“ cím alatt kiadá, mely terjed koráig azaz Kisfaludy Sándorig. „A magyar nemzeti irodalom története“ néhány kiadásban megelőzte ama művét, bevégzettségében azonban csak 1864—5-ben ment át birtokunkba, s ez a legrégibb időktől az 1848-ig évig kiszélesül.

Ha vissza képzeljük magunkat azon időszakba, melyben Toldy a magyar irodalom történet megírásához fogott, lehetetlen, hogy észre ne vegyük mindazon jelenségeket művében megtestesülve, melyek azt oly annyira mozgalmassá, változatossá tévék. A politika és költészet elválhatatlanul ölelkezett s az rajta hagyta a csók eláruló pirját. A viszonyok megrázkódtató benyomása, a társadalom kedves vagy kellemetlen tüneménye, a levertség és fölépülés, a kétségbeesés és biztatás. a remegés és izgatottság, a reménykedés és csalódás, a buzdítás és megfélemlés egy-egy költeményben hangzott vissza. A költők óhajtottak, jósoltak, reméltek, a nép megdöbbsent, fölocsúdott és kétkedett. Az elébb töprengő s most biztató költőnek nem mert hinni. A csüggedést nem válthatá föl egy hamar a magához térés. A legszembeesőbb érzelmek hullámtorlata borította el a kedélyeket. A nyomasztó levegő annyira elfojtotta a lélekzetet, hogy üde szellőjének beszívására elfuladt. —

Toldy szintén e behatások alatt állott, csak hogy azonfelül még folytonos érintkezésben is: a hangulat kifejezőivel, a költőkkel és írókkal. Amit ők éreztek, érezte ő is. Amit ők sejtettek, sejtette ő is. A barátság, a személyi közvetlenség oly szorosan fűzte hozzájuk, hogy keblök leghalkabb dobbanását is megérthette. S fön akadhatunk azon, ha ő költő barátainak intentióit, gondolatait, műveit mint ereklýeket örzé, velők mint szentséggel bánt s arany keretbe foglalta? Ezen meg nem ütközhetünk. Minden érzés, mely e korszak költői termékeiben kinyomódott, saját szívében is megrezdült egykor s a visszaemlékezés édes-bús percében annál inkább ellágyította. Innen van az, hogy nem kritikai elfogulatlansággal hozott ítéletet egyes költőkről és műveikről. Az érzelem annyira elárasztotta irodalmunk történetének megalkotásakor, hogy könyei megolvastották a kritika fagyos kéréget.

A semmiből valamit létrehozni természet fölötti. A széthánytba, szerte ziláltba rendet egységet fuvalni határos vele. Valamely nemzet költőiből a korok eszméinek láncolatát összeilleszteni a költők és nép egymásra hatásának mozzanatait, kifürkészni, egyesíteni s belőlők a nemzet szellemét, az elavult időknek hullámzatos ingadozását majd lassúbb, majd rohamos átalakítását fényes tükörben élénk varázsolni, — oly elhatározás tette, mely — egyedül állva utánozhatlan, pótolhatlan! Utánozhatlan mivel az utódoknak nem nyílik alkalom többé összegyűjteni azt, amit egy fáradhatlan elme már összegyűjtött; pótolhatlan, mert ő általa birjuk csak a nemzet legmagasztosabb kincsét s nélküle a haladás ösvényén elgördíthetlen rögökbe ütköznénk. — Toldy irodalmi történetével oly ajándékot nyújtott nemzetének, mely mint gyémánt, csillámát sohasem fogja elvezteni. Bele van vésve fejlődésünk minden egyes szaka, multunk minden nevezetes szellemhőse, jelenünk műveltségét

előmozdította értelmi rugója, s jövőnk kecsegtető biztositéka. Ha műve elmarad, talán még ma sem tájékozódhatnánk szellemünk munkálkodása terén, s még ma sem ismernők teljesen szellemi életünk phásisait.

Toldy 1805-ben született. Öt évvel később mint Vörösmarty és Czuczor, egy évvel később mint Bajza s nem sokkal később mint irodalmunk s közéletünk legnagyobb férfiai. Akkor élt midőn mindezek hazájuk hírének emelésén buzgólkodtak s a legdicsőbb célnak tekintették: önnönmaguk s mások mivélését. Ha most szét nézünk, egyikét sem találjuk az élők között. Az utolsó, ki őket túlélte s nem rég követte, kinek sirba szálltakor koporsójuk födele utolszor nyikorgott — T o l d y F e r e n c volt! —

Ennek elolvasása után Ullein József VII. oszt. tanuló elszavalta Schlos-járik K. tanár készítette alkalmi költeményét, mire a helybeli férfi dalegylet a Molnár J. tanár szövegezte gyászéneket adta elő.

A nagy tudósunk, de főleg irodalom-történészünk pótolhatatlan veszteségét áhítatos kegyelettel s gyászos emlékezettel megünnepelvén, elosztunk a súlyos benyomás fájdalmas érzetével.

II.

A reáliskolai oktatás terve 1876/7-ben.

I. Történelem.

Cél. a) A görögök és rómaiak történetének ismerete, amennyiben az a modern élet alakulására befolyt.

b) A modern történet azon korszakainak ismerete, melyekből a művelt népek jelen állása megérthető.

c) Ismerete hazánk művelődése történetének, a társadalmi viszonyok és a törvényhozás különös tekintetbe vételével.

A történelmi oktatás terve:

I. osztály 2 óra.	a) Magyar történet IV. Béláig. (A honszerzés. A kereszténység Magyarországon. Keresztes hadak. A tatárjárás.) b) A nyelvi oktatással kapcsolatosan, olvasmányokban nyújtandó: görög mythos és hősmonda.
II. osztály 2 óra.	a) Magyar történet a mohácsi vészig. (Az Anjouk kora. A török háborúk. Hunyadiak kora. A mohácsi vész.) b) A nyelvi oktatással kapcsolatban: görög történetek a perzsa háborúk befejezéseig.
III. osztály 2 óra.	a) Magyar történet a Habsburg-ház uralkodása alatt. b) A nyelvi oktatással kapcsolatban: görög történetek Perikles korától Nagy-Sándorig.
IV. osztály 4 óra.	Ó-kori történet áttekintése, Róma történetének tözetes tárgyalása Augustus családjának uralkodásáig.
V. osztály 3 óra.	A kereszténység történetei Amerika fölfedezéseig. (A kereszténység eredete és terjedése Constantinusig. A népek nagy vándorlása és az annak folytán alakult új államok története a magyar állam alakulásáig. Az izlam eredete és terjedése. A pápaság uralma és a keresztes hadjáratok. A középkori viszonyok bomlása.)

VI. osztály 3 óra.	Középkor, új kor II. József koráig.
VII. osztály 3 óra.	A legujabb kor története. (Az amerikai szabadságharc. A francia forradalom s Napoleon kora. Az újabb forradalmak és az újabb állami alakulások)
VIII. osztály 3 óra.	Magyarország pragmatikai története.

II. Nyelv és irodalom.

1. Magyar nyelv és irodalom.

Cél: a) A nyelvtan öntudatos és alapos ismerete és azon képesség, hogy a tanuló oly tárgyakról, melyek tapasztalatának és tanulmányainak körébe esnek, világosan, szabatosan és stílusos ügyességgel szólni és írni tudjon.

b) Irodalmi művek olvasásán és a széptani alapfogalmak fejtegetésén, meg a műfajok elméletén alapuló ismerete a magyar irodalom fejlődésének.

A magyar nyelvi oktatás terve:

I. osztály 5 óra	Egyszerű mondat, mondatrészek; fő- és mellékmondat megkülönböztetése, — Mondattani alapon teljes alaktan, tekintettel a hangtani módosulásokra. Szóképzés; az élő képzők. Elbeszélő prózai és költői olvasmányok. (L. a történelemi oktatás tervét.) Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat.
II. osztály 5 óra.	Összetett mondat-szerkezet (subordinatio, coordinatio, periodus.) Mód- és időtan. Határozók tana részletesen. — Szóképzés. Az olvasmányokban előforduló synonymák magyarázata és egybeállítása. Olvasmányok, mint az első osztályban. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat.
III. osztály 4 óra.	A nyelvtan rendszeres áttekintése (hangtan, alaktan, mondattan.) — Magyar prozódia. Az olvasmányokban előforduló tropusok, figurák magyarázata. Olvasmányok, mint az előbbi osztályokban. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat.

IV. osztály 4 óra	A stílus általános törvényei (világosság, szabátosság, szépség, hangzatosság, élénkség, változatoság stb.); a költői és prózai stílus különbségei (tekintettel a közéletben előforduló főbb ügyiratokra is.) — Verstan. Megfelelő olvasmányok, részben ó-kori klasszikusok fordításaiból (költői: lyrikus költemények, románcák, balladák.) Két hetenkint, egy-egy írásbeli dolgozat.
V. osztály 4 óra.	A kompozíció általános törvényei (elbeszélés, leírás, értekezés stb.) Megfelelő olvasmányok (költői: dráma, p. Shakespeare Coriolánusa, tekintettel a drámai kompozíció sajátosságaira.) Két hetenkint, egy-egy írásbeli dolgozat.
VI. osztály 3 óra.	Rhetorika. A prózai műfajok elmélete. Megfelelő olvasókönyv, tekintettel a reformáció és a nemzeti harcok korabeli irodalomra is. — Rendszeres magán olvasmány. Havonkint egy-egy írásbeli dolgozat.
VII. osztály 3 óra.	Poetika. A költői műfajok elmélete. Megfelelő olvasókönyv, tekintettel az újabb magyar irodalom fejlődésére. — Rendszeres magán olvasmány. Havonkint egy-egy írásbeli dolgozat.
VIII. osztály 3 óra. 2 óra.	a) Magyar irodalom: A magyar irodalom fejlődésének áttekintése. — Rendszeres magán olvasmány. Havonkint egy-egy írásbeli dolgozat. 3 óra. b) Philosophia: Psychologia elemei (bevezetésül); logika. — 2. 0.

2. Német nyelv és irodalom.

Cél: a) Biztos nyelvtani ismereten alapuló megértése az újabb német irodalom kiválóbb klasszikus műveinek.

b) Azon képesség, hogy a tanuló valamely, az oktatás köréből vett tárgyról német nyelven helyesen és szabatosan írni és beszélni tudjon.

A német nyelvi oktatás terve:

I. osztály 4 óra.	Egyszerű mondat, mondatrészek. -- Declinatio és motio; a conjugatióból a személyragozás és az igealakok megkülönböztetése idő- és módjelzők alapján. — Szótanulás, főleg tárgyi csoportokban.
II. osztály 3 óra.	Fő- és mellékmondatok. A határozók tana részletesen. Teljes conjugatio. Szóképzés elemei, főleg szótanulás etymologikus csoportokban.
III. osztály 3 óra.	Az összetett mondat szerkezet. — Időtan, — Az alaktan és szóképzéstan kiegészítése az olvasmány alapján, — Az olvasmányokban előforduló sajátos német kifejezések, synonymák kiemelése és egybeállítása.
IV. osztály 3 óra.	A német grammatika rendszeres áttekintése. A sajátos német verstan elemei. Szólamódok, synonymák, tropusok folytatólagos magyarázása.

A négy alsóbb osztályban, míg a grammatikai oktatás foly, a magyar olvasókönyvvel tartalmilag rokon s tárgyilag kiegészítő olvasókönyv hasznalandó.

Mind a négy osztályban hetenkint egy-egy írásbeli feladat.

V. VI. osztály 3, 2 óra.	A nyelvtani ismeretek ébrentartása mellett nagyobb prózai munkálatok és megfelelő költői művek olvasandók, tekintettel a magyar nyelvi stilistikai és retorikai oktatásra. Két hetenkint, egy-egy írásbeli dolgozat.
VII. osztály 2 óra.	Költői és prózai olvasókönyv, főleg Göthe és Schiller műveiből, tekintettel a magyar nyelvi poetikai oktatásra. Havonkint egy-egy írásbeli dolgozat.
VIII. osztály 2 óra.	Prózai olvasókönyv, főleg a német tudományos stílus megismertetésére, tekintettel a reáliskolai tanulmányok körére. Havonkint egy-egy írásbeli dolgozat.

3. Francia nyelv és irodalom.

Cél: a) Biztos nyelvtani ismereten alapuló megértése az újabb francia irodalom klasszikus műveinek.

b) Azon képesség, hogy a tanuló valamely, az oktatás köréből vett tárgyról szóló magyar szöveget hibátlanul franciára fordítani tudjon, és a francia nyelv szóbeli használatában jártasságot tanúsítson.

A francia nyelvi oktatásnak terve:

II. osztály 3 óra.	Egyszerű mondat, mondatrészek — Mondattan alapján az alaktan elemei, jelesen: az ige személyragozása, az idő- és módjelzők megkülönböztetése; a főnév és artikulusz alakjai; a melléknév nemi változása. — Olvasmány: könnyebb népies elbeszélések (mesék), történelmiek. — Szótanulás tárgyi csoportokban. Hetenként egy-egy írásbeli dolgozat.
III. osztály 3 óra.	A bővített, az összetett és összevont mondat; a határozók tana. — Alaktan folytatása: igeragozás, az olvasmányokban előforduló úgynevezett rendhagyó igék. — Szóképzés elemei, főleg szótanulás etymologikus csoportokban. Olvasmány, írásbeli dolgozat mint a megelőző osztályban.
IV. osztály 3 óra	A függő mondat; mód- és időtan. — Alaktan befejezése; szóképzés tüzetesen. — Synonymák és gallicismusok. Olvasmány, írásbeli dolgozat, mint a megelőző osztályokban.
V. osztály 3 óra.	A rendszeres nyelvtan befejezése (alaktan és mondattan). — Olvasmány, tekintettel a magyar nyelvi oktatás elméleti részére, valamint a történeti oktatás tárgyára. Két hetenként, egy-egy írásbeli dolgozat.
VI. VII. osztály 2—2 óra	A rendszeres nyelvtan befejezése (alaktan és mondattan). Két hetenként, egy-egy írásbeli dolgozat.

VIII. osztály
2 óra.

A rendszeres nyelvtan befejezése (alaktan és mondattan).

Havonként egy-egy írásbeli dolgozat.

III. Földrajz.

Cél: A föld természeti és állami viszonyainak alapos ismerete különös tekintettel hazánkra.

A földrajzi oktatás terve:

I. osztály 2 óra.	1) Magyarország és a Földközi tengert környező országok (nev. Európa három déli félszigetének, Elő-ázsia és Afrika északi partjának) természeti és állami viszonyai (analitikus módon). 2) A leginkább előforduló kőzeteknek (talaj-nemeknek) és a legfeltűnőbb phys. tüneteknek, melyek a föld felszínének alakját változtatják, szemléleti módon való ismertetése, kiváló tekintettel a hazai viszonyokra.
II. osztály 2 óra.	1) Európa többi része; a földrész áttekintése. 2) A meteorologia és klimatologia legelőszőbb részei, tekintettel hazánkra és földrészünkre.
III. osztály 2 óra.	1) Afrika és Ázsia azon részei, melyek az első osztályban nem tárgyalattak. 2) A matematikai földrajz elemei (a föld alakja, nagysága, felületének természeti felosztása, a földségek és tengerek jellemzése. A föld mozgása, földövek, égalj.)

IV. osztály 2 óra.	Amerika és Ausztrália földrajza (természeti és ethnographiai viszonyai), tekintettel a felfedözések és gyarmatosítások történetére is.
V. osztály 2 óra.	Európa államainak politikai földrajza, a magyar-ausztriai monarchia kivételével.
VI. osztály 2 óra.	Magyar ausztriai monarchia földrajza.
VII. osztály 2 óra.	Egyetemes összehasonlító földrajz. A föld természeti viszonyainak rendszeres tárgyalása, mindig tekintettel hazánk hasonló viszonyaira.
VIII. osztály 2 óra.	Összehasonlító földrajz, a föld természeti és politikai viszonyai kiváló tekintettel hazánkra.

IV. Természetrájk.

Cél: Az érdekesebb állat- és növénycsoportoknak szemlélésen és összehasonlításán alapuló rendszeres ismerete. A fontosabb ásványok és kőzetek tulajdonságainak, úgy szinte földünk kérge alkatrészeinek és időszakonkénti fejlődésének ismerete, kiváló tekintettel hazai viszonyainkra. Az emberi physiologia elemei.

A természetrajzi oktatás terve:

osztály 3 óra.	A téli félévben állattan; e célra az emlősök sorából olyan állatok tárgyalandók tüzetesen, hogy közöttük minden rend találjon képviselőt. A tüzetesen leírt állatokkal rokonokat azokkal együtt röviden meg kell ismertetni. A nyári félévben növénytan. Egyes élő növény-példányok megismertetése által a növények alak-tana és a terminologia begyakoroltatik.
II. osztály 2 óra.	Téli félévben az állattanból a fönntjelzett szempontból több madár, hal, hüllő, ízállat, puhány, féreg és sugárállat tárgyalandó. A nyári félév elején még néhány növényt, utóbb pedig néhány fontosabb rovarot kell megismertetni. — (A tárgyalandó növények élő példányokban mutattatnak be, az állatok közül pedig csak azok tárgyalandók, melyek vagy természetes példányokban, vagy legalább is jó ábrákban megmutathatók.)
V. osztály 2 óra.	Növénytan; a növények rendszeres ismer-tetése bonc- és élettani alapon, különös tekintettel alkalmazásukra, elterjedésükre.
VI. osztály 3 óra.	Állattan; az állatok rendszeres áttekintése, bonc- és élettani alapon, különös figyelemmel az emberhez való viszonyaikra, valamint elterjedésükre.
VII. osztály 3 óra.	Rendszeres ásvány- és kőzettan; geo-logia elemei; az utóbbi különös tekintettel a magyar birodalomra és a szomszéd területekre.
VIII. osztály 2 óra.	Rendszeres átvány- és kőzettan, tekintettel a magyar birodalomra és a szomszéd területekre.

V. Physika.

Cél: A természeti tűnemények kísérletek alapján felismerhető, és az elemi matematika segédelmével formulázható törvényeinek ismerete, különösen tekintetbe véve a kiválóbb kosmikus tűneményeket is.

A physikai oktatás terve :

III. osztály 4 óra.	A természettani alapfogalmak ismertetése után a meleg hatása, — alapanyagul a vizet és levegőt használva. A nap mint hő- és fényforrás A fény visszaverődésének és törésének alaptörvényei Víz és levegő alkotrészei. Oxydatio. Delejesség, villamosság.
IV. osztály 2 óra.	A testek mozgása. Az erők, azok súlyegyene. Munka. Hang. (Mind csak szemlélet és kísérlet alapján.)
VII. osztály 4 óra.	Kísérleti természettan, a tűnemények törvényeit lehetőleg matematikai formulába foglalva. Erő-műtan Hangtan. Fénytán.
VIII. osztály 4 óra.	Delejesség, villamosság, hőtan, fénytán.

VI. Vegytan.

Cél: A elemeknek és azon érdekesebb vegyeknek beható ismertetése, melyek a természetben előfordulnak, vagy a közéletben fontossággal bírnak.

V. osztály
5 óra.

a) A tizes egész számnak általános alakja. A számok oszthatóságára vonatkozó tételek és szabályok. A számok tényezőikre való fölbontásának egyszerűbb esetei. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös. A törtek. Az arányok és aránylatok alapos tárgyalása és ezeknek alkalmazása a számtanban. A hatványok és gyökök. Az első és másodfokú egyenletek egy ismeretlennel.

b) Síkmértan rendszeresen; még pedig az egyenes vonalú idomok egybevágósága, területök kiszámítására és hasonlóságukra vonatkozó tételek, és ezzel kapcsolatban alkalmas helyen a nem egyenközű átmetszőkre vonatkozó alaptételek. A körelmélet egészen a szabályos sokszögű oldalak meghatározásáig, mindenütt a megfelelő szerkesztések kellő begyakorlásával. (Alkalmas helyen megint a hasonlósági pontok-, sarkok- és sarkpontokra vonatkozó alaptételek tárgyalandók.)

VI. osztály
5 óra.

a) A lánctörtek. A logaritmikusok. Az első és másodfokú egyenletek két és több ismeretlennel. Az elsőfokú határozatlan egyenletek megfejtése egész számokban. A kitevőleges egyenletek. A számtani és mértani haladványok és az utóbbiaknak alkalmazása kamat-kamatszámításra, ide értve az évi járadékok kiszámítását is.

b) A körbe írt és körülírt idomok a szabályos sokszögek és oldalaiknak meghatározása szerkesztés és számítás által. A kör kerülete és területének kiszámítása; az ívhosszak meghatározása. A síkháromszögtan. A tömörmértanból kellő bevezetés után a szögletes testek (hasáb, gúla, hasábdad) felülete és köbtartalmának kiszámolása.

VII. osztály
4 óra.

a) Kapcsolástan. Newton kéttagú tantétele egész számu és tört kitevőkre. A végtelen sorok és az összehajlóságuk megítélésére szolgáló egyszerűbb ismertető jelek. A magasabb rendű számtani haladványok és a regula falsi.

b) A tömör mértanból a gömbölyű testek, kiváló tekintettel az egyszerű forgási testekre (egyenes körhenger és kúp, gömbded, gömb.) A gömbháromszögmértan és alkalmazása a tömörmértanban (szabályos soklapuak.)

A matematikai oktatás terve:

I. osztály 4 óra.	A megnevezett egész és a törtszám, mint mérésnek eredménye, példákkal fölvilágosítva. Az elvont szám. A négy alapművelet nevezett s nem nevezett egész számokkal. A számok oszthatóságára vonatkozó ismertető jelek, a közös osztó és osztandó. A számolási műveletek közönséges és tizedes törtekkel. A közönséges törtnek átváltoztatása tizedes törtté és megfordítva. A méterrendszer alapos ismertetése és a mértékeknél előforduló átszámítások.
II. osztály 3 óra.	A számolási előnyök és rövidítések. Az egyenes és megfordított arányosság fogalmának megállapítása után a kettős tételnek alkalmazása oly feladatoknál, melyek az úgynevezett egyszerű hármasszabály szerint megfejezhetők. A száztólinak fogalma és ennek alkalmazása a gyakorlatban. A mértani arányok és aránylatokra vonatkozó legelemiebb tételek megismertetése és az egyszerű hármasszabály mint ennek alkalmazása.
III. osztály 3 óra.	A kettős tétel alkalmazása oly feladatok megfejtésére, melyek az úgynevezett összetett hármasszabályhoz tartoznak. Az egyszerű kamatszámítás. Az olasz praktika. Határidőszámolás. Az összetett arányok és az összetett hármasszabály, mint ennek alkalmazása. Az arányos osztás és az elegyítési szabály.
IV. osztály 3 óra.	A lánc-szabály. A legfontosabb külföldi pénznemek megismertetése és átszámítása. A váltók leszámítása. A nevezetesebb értékpapírok valódi értékeknek árfolyamuk alapján történhető meghatározása. — Az aritmetika folytonos gyakorlatára ezen túl mind az algebrai és geometriai, mind a fizikai oktatásban tekintettel kell lenni. A betűszámítanból a négy alapművelet általános egész számokkal. Az első fokú úgynevezett számegyenletek egy ismeretlennel.

V. osztály
5 óra.

a) A tizes egész számnak általános alakja. A számok oszthatóságára vonatkozó tételek és szabályok. A számok tényezőikre való fölbontásának egyszerűbb esetei. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös. A törtek. Az arányok és aránylatok alapos tárgyalása és ezeknek alkalmazása a számtanban. A hatványok és gyökök. Az első és másodfokú egyenletek egy ismeretlennel.

b) Síkmértan rendszeresen; még pedig az egyenes vonalú idomok egybevágósága, területök kiszámítására és hasonlóságukra vonatkozó tételek, és ezzel kapcsolatban alkalmas helyen a nem egyenközű átmetszőkre vonatkozó alaptételek. A körelmélet egészen a szabályos sokszögű oldalak meghatározásáig, mindenütt a megfelelő szerkesztések kellő begyakorlásával. (Alkalmas helyen megint a hasonlósági pontok-, sarkok- és sarkpontokra vonatkozó alaptételek tárgyalandók.)

VI. osztály
5 óra.

a) A lánctörtek. A logaritmikusok. Az első és másodfokú egyenletek két és több ismeretlennel. Az elsőfokú határozatlan egyenletek megfejtése egész számokban. A kitevőleges egyenletek. A számtani és mértani haladványok és az utóbbiaknak alkalmazása kamat-kamatszámításra, ide értve az évi járadékok kiszámítását is.

b) A körbe írt és körülírt idomok a szabályos sokszögek és oldalaiknak meghatározása szerkesztés és számítás által. A kör kerülete és területének kiszámítása; az ívhosszak meghatározása. A síkháromszögtan. A tömormértanból kellő bevezetés után a szögletes testek (hasáb, gúla, hasábdad) felülete és köbtartalmának kiszámolása.

VII. osztály
4 óra.

a) Kapcsolástan. Newton kéttagú tantétele egész számu és tört kitevőkre. A végtelen sorok és az összehajlóságuk megítélésére szolgáló egyszerűbb ismertető jelek. A magasabb rendű számtani haladványok és a regula falsi.

b) A tömör mértanból a gömbölyű testek, kiváló tekintettel az egyszerű forgási testekre (egyenes körhenger és kúp, gömbded, gömb.) A gömbháromszögmértan és alkalmazása a tömormértanban (szabályos soklapuak.)

VIII. osztály
4 óra.

a) Newton kéttagú tantéte egészszámu és tört kitevőkre. A végtelen sorok és az összehajlóságuk megítélésére szolgáló egyszerűbb ismertető jelek. A magasabb rendű számtani haladványok és a regula falsi.

b) A tömör mértanból a gömbölyű testek, kiváló tekintettel az egyszerű forgási testekre (egyenes körhenger és kúp, gömbded, gömb.) A gömbháromszögmértan és alkalmazása a tömörmértanban (szabályos soklapuak.)

c) az algebra alkalmazása számos mértani feladatok megfejtésére; az elemző síkmértan alapvonalai.

VIII. Mértan és mértani rajz.

Cél: A szerkesztő síkmértan és vetülettan alapfeladványainak biztos ismerete, s ezeknek alkalmazása árny- és távlati szerkesztésekre, valamint műipari tárgyak helyes ábrázolására.

A mértani rajz tanításának terve:

I. osztály
4 óra

Síkalaktan gyakorlati és rajzi mérések alapján. A hossz mérték és szögmérő ismertetése és alkalmazása. A négy alpművelet hosszakra és szögekre alkalmazva. Merőleges és egyenközű vonalak rajzolása.

Az egybevágóság és hasonlóság rajzi úton való megmagyarázása. A terület mérték ismertetése. Sík ábrák területeinek kiszámítása. — Egyszerű mértani diszítmények szabad kézzel való rajzolása.

II. osztály
3 óra.

Térialaktan. A vonalok és síkok térbeli és viszonylagos helyzete. Szöglet és egyszerűbb síklapu s görbelapu testek ismertetése, lapjaik, csúcsaik és éleik összeszámlálása s különböző helyzeteiknek leírása a tájékozási fogalmak segélyével. A kristálytan kiválóbb alakjainak ismertetése. A testek összehasonlítása nagyságra és alakra nézve, köbtartalmuk kiszámítása. Sík ábrák és testek szabad kézzel való távlati rajzolása, sodrony és faminták után. Barna festékekkel való árnyékolás.

III. osztály 2-óra.	Elemi ábrázolástan. Az ábrázolás mértani elvének kitéjtése és bővítése testek és sugárzatok (központi, egyenközü) egymásra viszonyítása által. Egyszerű testek távlati és orthogonális ábrázolása. Előkészítés az ábrázoló mértanra s a földrajzi mappák megértésére)
IV. osztály 2 óra.	Szerkesztő síkmértan. Szögek és egyenközü vonalak szerkesztése. Három-, négy- és sokszögek szerkesztése adott feltételekből. Egyenes és görbe vonalú ábrák lemásolása, kisebbitése és nagyobbítása, e célból hasonló háromszögek, arányos vonalak s át-lós mérvesszők szerkesztése; területek átalakítása s osztása. A földmérés egyszerűbb tételei kellő helyen beszövendők. A helyszínrajz elemei.
V. osztály 2 óra.	A körre vonatkozó legfontosabb szerkesztések; a kúpszeletek, kerekények, körlefejtő s Archimedes-féle csigavonal.
VI. osztály 3 óra.	Tömörmértan. (Előkészület az ábrázoló mértanra.) Derékszögű vetülettan. A pont és az egyenes vonal derékszögű vetületei. Az egyenes vonal és a sík nyomai. Síkidomok forgatása. Egyenes vonalak és síkok hajlásszögei. A pont, egyenes vonal és a sík egymástól való távolsága.
VII. osztály 2 óra.	Sík és görbe lapú testek (hasáb, henger, gúla, kúp-forgási test). ábrázolása, síkokkal való metszései, érintő síkjai és áthatásai.
VIII. osztály 2 óra.	Árnyéktan. A polyederek, henger, kúp és forgási felületek saját és vetett árnyékai. Fénypont, fényvonal. Távlattan elemei (a tábla és a szem; a lőpont és a távolsági pontok. Az egyenes vonal táblai átmetszése és iránypontja. A sík táblai átmetszése és irányvonala. Távlati léptékek), alkalmazva műipari tárgyak ábrázolására.

Osztályok	Hittan	Történelem	Magyar nyelv	Bölcsészet	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Természetrajz	Physika	Chemia	Mathematika	Geometria és rajza	Szabadkézi rajz	Torna	Összes óraszám
I.	1	2	5	—	4	—	2	3	—	—	4	4	—	2	25 (27)
II.	1	2	5	—	3	3	2	2	—	—	3	3	2	2	26 (28)
III.	1	2	4	—	3	3	2	—	4	—	3	2	4	2	28 (30)
IV.	1	3	4	—	3	3	2	—	2	3	3	2	4	2	30 (32)
V.	1	3	3	—	3	3	2	2	—	2	5	2	4	2	30 (32)
VI.	1	3	3	—	2	3	2	3	—	3	5	3	2	2	30 (32)
VII.	1	3	3	—	2	2	2	3	4	2	4	2	2	2	30 (32)
VIII.	1	3	3	2	2	2	2	2	4	2	4	2	2	1	31 (32)
Összes óraszám	8	21	30	2	22	19	16	15	14	12	31	20	20	15	244

Szabályzat

a reáliskolákban tartandó érettségi vizsgálatról.

1. §. A nyolcadik osztályt, tehát az egész tanfolyamot, bármely reáliskolában végzett azon ifjak, kik az utolsó év tanulmányaiból is sikerrel tettek osztályvizsgálatot, s valamely főtanodában akarják tanulmányaikat folytatni, vagy bármikor oly vizsgálatot tenni, melyhez a reáliskolai teljes tanfolyam végzettsége kívántatik, kötelesek érettségi vizsgálatot tenni.

2. §. Az érettségi vizsgálat célja: meggyőződést szerezni arról, vajjon a vizsgálatra jelentkezők bírnak-e a főtanodai oktatáshoz szükséges értelmi képességgel és érettséggel, mely nem annyira az egyes tantételek tudásában, mint ez ismertek olynemű birásában áll, mely a jelöltet a tantárgyak helyes fölfogására, s azokról szabatos gondolkozásra képesíti.

3. §. Az érettségi vizsgálatot az illető középtanodai tanfelügyelő vagy akadályoztatása esetében más, a közoktatásügyi minister által erre fölhatalmazott szakférfiu elnökle, s ugyancsak a közoktatásügyi minister által kijelölt, még legalább egy vizsgáló biztos közreműködése mellett minden nyolc osztályu nyilvános reáliskola tanártestülete tartja a maga saját intézetében.

4. §. Magán-intézetek vagy nyilvánossági joggal nem bíró tanodák a VIII. osztály növendékeit az érettségi vizsgálat letétele végett a közoktatásügyi minister által meghatározandó reáliskolába tartoznak utasítani.

5. §. Nyilvános reáliskolában végzett tanuló csak azon intézetben teheti le az érettségi vizsgálatot, a melyben a VIII. osztályt végezte.

6. §. Az érettségi vizsgálatok minden tanév végén tartatnak; ezen időn kívül csak a közoktatásügyi minister külön engedélyével, és az illető tanfelügyelő által meghatározandó időben.

7. §. Az érettségi vizsgálat két részből áll: a) írásbeli és b) az azt követő szóbeli vizsgálatból.

8. §. Az írásbeli vizsgálatra három dolgozat készítendő:

a) egy magyar nyelvű;

b) egy fordítás németre vagy franciára;

c) egy matematikai. Ezen vizsgálat célja: föltüntetni, hogy a tanulók valamely tudományos kérdés fölött minő tájékozottsággal s önálló irányi képzettséggel bírnak.

9. §. Az írásbeli vizsgálatok a tanév kilencedik havának első hetében tartatnak meg.

10. § E végből az igazgató a tanároktól jó eleve az írásbeli vizsgálatra kitűzött dolgozatok mindegyikére tételeket és pedig egy-egy tárgyból legalább négyet kér. Ezeket az érettségi vizsgálatra jelentkezők névsorával, a tanfelügyelőnek hivatalosan megküldi. A tanfelügyelőnek hatalmában áll, a fölterjesztett tételeket módosítani vagy újakkal helyettesíteni. A kijelölt tételeket a tanfelügyelő a maga idejében az illető tanodának pecsét alatt megküldi, s egyuttal kijelenti, mikor fogja a vizsgálat szóbeli részét megtartani.

11. §. Egy tanteremben egyszerre legfőlebb 15 tanuló tehet írásbeli vizsgálatot.

12. §. Az írásbeli vizsgálatok napján a vizsgálat megkezdése előtt félórával a vizsgálandó ifjuság, a VIII osztály tanárai s az igazgató a kijelölt terembe gyűlnek, ott a tanfelügyelőnek a tárgyra vonatkozó levele nyilvánosan fölbontatik, fölolvastatik s a kidolgozandó föladat az ifjuság által följegyeztetik. Az ifjuság azután az ellenőrködő tanárok kíséretében a kitűzött dolgozó termekbe vonul.

13. §. Minden ily teremben a VIII. osztály egy tanára őrködik s a történekekről pontos jegyzőkönyvet vezet.

14. §. Minden egyes dolgozatra egy nap engedtetik; a vizsgálat egyfolytában, de öt óránál tovább nem tarthat.

15. §. A matematikai dolgozatnál a logaritmusi táblák használata meg van engedve; a többi dolgozatnál semminemű segédkönyvet nem szabad használni.

16. §. Ha az ellenőrködő tanár csempészetet vesz észre, a vétkest a teremből kiutasítja s az egész eseményt jegyzőkönyvbe veszi.

17. §. A ki dolgozatát bevégezte, az tisztázatlan a fogalmazattal együtt átadja az őrködő tanárnak, ki az átvétel idejét a dolgozatra jegyzi. A tanuló ezután a termet elhagyni köteles.

18. §. Az írásbeli dolgozatokat az illető szak tanára átvizsgálja, a hibákat alávonja, s az egészeről saját indokolt ítéletét a dolgozat alá írja. A dolgozatok ezután a VIII. osztály többi tanárai közt is köröztetvén, az igazgató azokat a % mellékelt táblázatos ívvel együtt, melynek az illető tárgyra vonatkozó két első rovata kitöltendő, legkésőbb hét nappal az utolsó írásbeli vizsgálat után, a vizsgálatokról szóló jegyzőkönyvek kíséretében a tanfelügyelőnek hivatalosan elküldi, a ki azokat a közoktatásügyi minster által kijelölt vizsgáló-biztossal közli.

19. §. A kinek írásbeli vizsgálatja elégtelen voltánál fogva nem sikerült, vagy a kire csempészet bizonyult, az szóbeli vizsgálatra nem bocsátatik.

20. §. A szóbeli vizsgálatot a tanfelügyelő elnöklete alatt tartandó értekezlet előzi meg, melyben 1) az írásbeli vizsgálatok eredménye véglegesen megállapittatik, 2) a tanfelügyelő, a közoktatásügyi minster által kijelölt vizsgáló-biztossal egyetértőleg meghatározza a tudománykört, melyből a

vizsgálat minden egyes tanszakban tartandó, megállapítja a sorrendet az egyes tantárgyakra nézve, s az időt, mely minden egyes tantárgyból a vizsgálatra fordítandó.

21. §. A szóbeli vizsgálat tárgyai:

- a) magyar és német nyelv, vagy ahol a magyar nem tannyelv a tannyelv, és a magyar;
- b) a történelem;
- c) a mennyiségtan;
- d) a természettan;
- e) a vegytan;
- f) a természetrajz
- g) a földrajz.

22. §. Egy napon egyszerre 15 tanulónál többet vizsgálni nem lehet; kiknek együttes vizsgálatára kellő félbeszakítással 8—9 óra fordítandó.

23. §. A szóbeli vizsgálaton az illető szak tanára, s a közoktatásügyi minister által kijelölt vizsgáló biztosok vizsgálnak, a tanfelügyelő jelenlétében, kinek szintén jogában áll a vizsgálandókhoz kérdéseket intézni.

24. §. A szóbeli vizsgálat nyilvánosan tartandó, s arra a tanoda egész tanári testülete köteles megjelenni.

25. §. A szóbeli vizsgálat befejezése után a tanfelügyelő elnökle mellett újból értekezlet tartatik, melyen az egész tanári testület jelen van: döntő szóval csupán a VIII. osztály tanárai, és a közoktatási miniszter által kijelölt vizsgáló biztosok bírnak, de tanácskozó szava minden tanárnak van.

26. §. Ezen az értekezleten sorban minden egyes vizsgáltra nézve meghatároztatik először az illető vizsgáló szaktanár indítványa folytán az eredmény, melyet minden egyes vizsgálati tárgyban tanusított, s ennek alapján azután az: vajjon a főtanodai oktatásra érettnak nyilvánítandó vagy sem? Egyenlő számú ellenkező vélemények esetében a tanfelügyelő szava dönt.

27. §. Az írásbeli, úgymint a szóbeli vizsgálat eredményének megbírálására általában zsinórmértékül szolgálnak azon követelmények, melyeket a teljes reáltanoda feladata szerint a tanulók irányában támasztani lehet, úgy, hogy valamint a vizsgálatnál, úgy szinte a vizsgálati eredmény megbírálásánál is ne annyira az utolsó tanfolyam tantárgyainak tartalma, mint inkább azon általános műveltség és képzettség vétessék szemügyre, melyet az összes oktatás eredményezett.

28. §. A 20-ik §-ban említett értekezletről, a szóbeli vizsgálat egész folyamáról s a 25-ik §. szerint tartandó értekezletről a tanárok egyike, kit a tanfelügyelő evvel megbíz, folytatólagos jegyzőkönyvet vezet, melyben a 20. és 25-ik §§-ban meghatározott pontokon kívül följegyeztetik mindegyik kérdés, mely a szóbeli vizsgálat alkalmával az egyes tanulókhoz mindegyik vizsgálati tárgyból intéztetett, s az erre adott felelettel kiérdemelt tanjegy, melyet a vizsgáló szaktanár tartozik sajátkezüleg a jegyzőkönyvbe jegyezni. E tanjegy fokozatai: künő, jeles, jó, elégséges, elégtelen.

29. §. Az írásbeli s a szóbeli vizsgálat eredménye, amint az az értekezletben megállapított, bejegyeztetik a 28 ik §-ban megállapított fokozatok szerint egy táblás kimutásba, melyre ugyancsak az % alatti melléklet szolgál mintául.

30. §. Az érettségi vizsgálat összes eredményének jelzésére a kitünő, elégséges és elégtelen kitételek használandók, s ennél fogva a bizonyítványban kiteendő, hogy a követelményeknek kitünően vagy elégségesen felelt meg, s ehhez képest kitünően vagy minden hozzátétel nélkül csak egyszerűen érettnak, vagy ellenkezőleg, ha a követelményeknek meg nem felelt, nem érettnak nyilvánítandó.

31. §. Egy-egy tanszakban tanusított kevésbbé kielégítő eredmény mellett a vizsgált érettnak nyilváníthatatik, ha más szakokban kitünő vagy legalább jeles eredményt képes fölmutatni.

32. §. Az érettségi vizsgálat nem sikerültével az illető tanuló vagy fél, vagy egész tanévre vettetik vissza, s az első esetben az ismétlő vizsgálat a tanfelügyelő állandó lakhelyén, a második esetben pedig azon tanintézetnél tartatik meg, melynél az első vizsgálat alkalmával visszavettettet.

33. §. Az ismétlő vizsgálat az érettségi vizsgálat összes tárgyaitra kiterjesztendő, és csak azon esetben, midőn az illető tanuló egy vagy legfőlebb két tantárgyból nyert elégtelen tanjegy miatt vettetett vissza, adhat a vizsgáló-bizottság meghallgatása után a közoktatásügyi miniszter engedélyt arra, hogy az ismétlő vizsgálat csak ezen egy vagy két tárgyra szorítkozék a többiek mellőzéseivel.

34. §. Ha a tanfelügyelő vagy a közoktatásügyi miniszter által kijelölt vizsgáló-biztos alapos oknál fogva valamikép az érettségi vizsgálati eljárással egyet nem érthet, az ellen jegyzőkönyvileg óvást tehet, s az illető bizonyítványt alá nem írja. Ily esetben tartozik a tanfelügyelő az egész ügyet indokai, s illetőleg véleménye kíséretében elhatározás végett azonnal a közoktatásügyi miniszternek följelenteni.

35. §. Az érettségi vizsgálat eredményét a tanfelügyelő hirdeti ki az illető vizsgáltaknak, s még az ő jelenlétében adatnak át a megfelelő bizonyítványok, melyeknek a megvizsgált nevét, születése helyét s idejét, hitvallását, a végzett osztályok helyét és idejét (évét) az elsőtől kezdve a nyolcadikig részletesen kell tartalmazniok. Ha osztályösszevonás történt kiteendő a ministeri engedély kelte és száma. E bizonyítványok magyar nyelven állíttatnak ki.

36. §. Az érettségi vizsgálatért az intézet tanulóitól nem jár semmi díj; magánvizsgálatért azonban mindenkor előre husz forint fizetendő, mely egyenlő részletekben illeti az elnököt s a vizsgáló tagokat. E díj az érettségi vizsgálat ismétlése esetében újra megfizetendő, még akkor is, ha az ismétlés a 33. §. szerint csak egy vagy két tárgyból történik.

37. §. Az érettségi vizsgálatra vonatkozó összes ügyiratok a tanfelügyelő útján a közoktatásügyi miniszteriumhoz fölterjesztendők.

III.

A tanári kar és működésének kimutatása.

a) Igazgatóság.

Salamin Leo, kir. igazgató, az állandó statisztikai bizottságnak, a magyar kir. természettudom. és bécsi cs. kir. meteorológiai, a budapesti philológiai társulatok, s a budapesti gyorsíró egyesület rendes tagja, a Sopron városi kath. patronatusi és az országos középtanodai tanári egyesület vidéki választmányi tagja; a reáltanodával kapcsolatban álló ipariskola igazgatója; a reáltanodai segélyegyesület elnöke.

b) A kötelezett tantárgyak tanárai.

1.) **Elias Miksa**, okleveles rabbi, főelemi rendes tanító, tanította a vallástant heti 3 órában.

2.) **Fialovszky Lajos**, hely. tanár a IV. osztály főnöke. Az országos középtanodai tanáregyesület r. tagja; a terményrajzi szertár őre; tanította a földrajzot az I, II, III, IV, VII, a term. rajzot az V, VI, a történelmet az I. a szépírást a III. osztályban. H. ó. 17. Ipariskolai tanár.

3. **Gombóc Miklós**, az ágostai hitvallásu gymnasium tanára; tanította az ág. hitvallástant heti 4 órában.

4.) **Hahnenkamp Rezső**, kir. rend. tanár, az V. osztály főnöke; tanította a mennyiségtant a IV, V, VI, VII. osztályban. H. ó. 16.

5.) **Hauser Károly**, kir. rend. tanár; tanította a szabad kézrajzot a II. A., II. B., III, IV, V, VI, VII. osztályban. H. ó. 20. A szab. kézrajzi szertár őre. Ipariskolai tanár.

6.) **Kriegler Mihály**, győregyházmegyei áldozár, Sopron-káptalani segédlelkész. Tanította a r. kath. hittant az összes osztályokban. H. ó. 7.

7.) **Leupin János**, francia nyelv tanító; a II. osztály főnöke; tanította a francia nyelvet a II, IV, V, VI, a német nyelvet a II. osztályban. H. ó. 15.

8.) **Moller Ede**, hely. tanár; az orsz. középtanod. tanáregyesület r. tagja, tanította a magyar nyelvet a II, III, IV, V. osztályban, az ifjúsági könyvtár őre. H. ó. 16.

9.) **Molnár József**, kir. rend. tanár, a III. osztály főnöke, értekezleti jegyző, a természettani szertár őre, az ország. középtanod. tanáregyesület r. tagja; tanította a természettant a III., IV., VI., a terményrajzot az I., II., a bölcsészeti előtant a VII. osztályban. H. ó. 17. Ipariskolai tanár.

10.) **Rösch Frigyes**, kir. rend. tanár, az I. osztály főnöke, az országos középtanod. tanáregylet r. tagja; 1-ső tornatanár; tanította a mértant az I. A. és I. B., a számtant az I., II., III., a szépirást az I. osztályban. H. ó. 17. Ipariskolai tanár.

11.) **Salamin Leo**, kir. igazgató, rend. tanár; tanította a francia nyelvet a III., a természettant a VII. osztályban. H. ó. 7.

12.) **Schlosjarik Károly**, kir. rend. tanár, a VI. osztály főnöke; tanította a magyar nyelvet az I., VI., VII., a német nyelvet az I. osztályban. H. ó. 15. Az ifjúsági önképző kör elnöke; a főreáltanodai segélyegylet jegyzője. Ipariskolai tanár.

13.) **Skoff Béla**, kir. rend. tanár, az ország középtan. tanáregylet r. tagja; a mértani szertár őre; tanította a mértant a II., III., IV., V., VI., VII. osztályban. H. ó. 15.

14.) **Stuppacher Lajos**, kir. rend. tanár, az országos középtanodai tanáregylet, a bécsi központi és budapesti gyorsíró-egyletek tagja; tanította a német nyelvet a III., IV., V., VI., VII., szépirást a III. osztályban. H. ó. 16. Ipariskolai tanár.

15.) **Ulber Mátyás**, kir. rend. tanár, az ország középtan. tanáregylet r. tagja; a tanári könyvtár őre; tanította a történelmet a II., III., IV., V., VI., VII. osztályban. H. ó. 17.

16.) **Wallner Ignác**, kir. rend. tanár, a vegyészet tudora, a magy. kir. természettudományi társulat, az orsz. tanáregylet, a pénzügyöröket vizsgáló bizottság tagja; a VII. osztály főnöke, a vegytani szertár őre; tanította a vegytant a IV., V., VI., VII., az ásványtant a VII. osztályban. H. ó. 11.

17.) **Göhring Tófor**, 2. tornatanár.

c) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1.) **Fialovszky Lajos**, a magyar gyorsírást tanította Gabelsberger rendszere szerint. H. ó. 2.

2.) **Salamin Leo**, a francia nyelvet az I. osztályban. H. ó. 2.

3. Dr. **Wallner Ignác**, a vegytani gyakorlatokat vezette szerdán és szombaton délután.

4.) **Wallner János**, az éneket 2. zenét 1 csoportban. H. ó. 6.

5.) **Dubszky N.** hegedűt. H. ó. 2

d) A tanoda szolgálai.

1.) **Uhlram Lipót**, tanszolga.

2.) **Wabel Pál**, tanszolga, munkás a vegyműhelyben és terményrajzi szertárban.

IV.

Felsőbb rendeletek.

1. Sopron város tanácsa okt. 6. 3559. sz. Molnár József r. tanár fizetése folyóvá tétetik.

2. Sopron város, okt. 6. $\frac{3565}{472}$ közgy. Moller Ede helyt. tanárnak választása tudtul adatik.

3. Sopron város, okt. 6. $\frac{3573}{481}$ közgy. A vallásbani oktatásra vonatkozó mikénti id. eljárási utasítás átküldetik mihez tartás végett.

4. Vallás- és közokt. m. kir. minist. okt. 12. 25207. sz. A soproni városi főreáltanoda a győri tankerületi kir. főigazgatóság alá rendeltetik.

5. Vallás- és közokt. m. kir. minist. okt. 12. 22151. sz. A nagy szünidők 1876 július hó 1-én kezdődnek és aug. utolsó napján végződik; az 1875–76. tanév szorgalmi ideje 9 hó

6. Főig. okt. 31. 1318. A tanári testület minősítvényi táblázata beküldendő.

7. Főig. nov. 3. 1331. Az iskolai bizonyítványokra vonatkozó ministeri rendelet közöltetik.

8. Sopron város, okt. 27. $\frac{3867}{513}$ közgy. Fialovszky Lajos hely. tanárnak neveztetik ki.

9. Sopron város okt. 27. 3841. sz. tanács. Leupin János, francia nyelv tanító 75 ft. havi fizetését 1876 június hó végeig utalványozza.

10. Sopron város nov. 9. 4006. tanács Dr. Wallner Ignác hely. tanárnak 1873 nov. 19. 3149. sz. közgyűlési határozat értelmében az 1-ső ötödéves pótlékot 1875 nov. hó 15-től folyóvá teszi.

11. Főig. nov. 9. 1354. sz. A husvéti szünidőre vonatkozó pótutastást küldi át.

12. Főig. nov. 11. 1357. sz. A középtanodai tanárvizsgálati „szabályzat” küldetik meg

13. Főig. nov. 18. 1374. sz. Stuppacher Lajos V. oszt. tanuló az 1875–76. évre a soproni főreáltanoda alapítvány 150 ftnyi ösztöndíjt nyeri el.

14. Sopron városi tanügyi szakosztály okt. 28. 203. sz. Kiss Lajos, Kremser Frigyes, Szauer Árpád VI., Fialovszky Béla, Rösch Frigyes, Stuppacher Lajos V., Tschida Rezső III., Fialovszky László, Grünwald Gusztáv, Krump János, Rösch Jenő, Schlauf Ede II., és Kadnár Károly, Krieckl András, Machalup Mór I. osztályu tanulók a tandíjfizetéstől felmentetnek.

15. Főig. dec. 15. 1470. sz. A gymn. rendtart — 18. §. érvényben marad.

16. Főig. dec. 12. 1486. sz. A husvétii szünidőre vonatkozó minist. pót-rendelet közöltetik.

17. Sopron város dec. 15. $\frac{4532}{394}$ közgy. Az állami 2000 ftnyi rendkívüli segélyből, 1000 ft. a tanárok közt mint 1874 - 75. tanévi segély engedélyezdetik.

18. Soproni polgárm. hivatal dec. 30. A vallás közoktatási magy. kir. minister 1875 dec. 26. 31689 sz. a tanodának államítására vonatkozó rendelete, úgy az azon nap jóváhagyott, Sopron városával kötött szerződés egy példánya küldetik át.

31689. szám.

M á s o l a t.

Vallás és közoktatási magyar királyi minister.

Az ottani, eddig a város közönség által fönntartott reáltanodának állami kezelés alá átvétele iránt létrejött szerződés jóváhagyási záradékkal ellátott egyik példányát oly fölhívással küldöm meg a város közönségének, hogy annak hiteles másolatát ez intézet igazgatójának adja ki.

Az intézet átvételével annak igazgatóját, S a l a m i n L e ó t bízom meg; a reáltanoda birtokában levő összes taneszközök és szerelvényekről az átadáskor három leltár készitendő, mely egy-egy példányban a városi és reáltanodai levéltárban megtartandó, egy példány pedig ide fölterjesztendő.

A tanári személyzet illetményeinek utalványozása előre láthatólag januar végeig is el fog huzódhatni: felhivom tehát a város közönségét, hogy az illetményeket januar havára előlegképen szolgáltatassa ki s azok a város közönségének még ugyanazon hó folytában vissza fizetnek.

Budapest, 1875 deczember 26-án Trefort Ágoston s. k.

Jelen másolat hiteleül

R. U l r e i c h,
h. kiadó.

M á s o l a t.

S z e r z ő d é s,

mely a soproni községi főreáltanodának állami kezelés alá átvétele iránt, egyrésről a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium. másrésről Sopron sz. kir. város között, a törvényhozás jóváhagyásának fenntartása mellett, — a következő feltételek alatt kötött meg:

1.) Sopron sz. k. város kötelezi magát, hogy jelenleg a főreáltanoda — és főelemitanoda által elfoglalt, városi tulajdont képező épületet, a város közönsége által elfogadott és 1874. évi szeptember 28-ról 3043/456 k. szám alatt kelt felterjesztéssel átküldött terv szerint saját költségén átalakítva, s az összes 1876. évi januar 1-én meglevő,

és leltárilag átadandó butorzattal felszerelve, a főreáltanoda s ezzel esetleg kapcsolatosan felállítandó szakiskola számára örökös alapítványkép átadja, s az épületet állandóan jó karban tartani fogja.

Mignem a kormány által esetleg felállítandó szakiskola életbe lép, a jelenben fennálló társulati ipariskola által igénybe vett helyiségek további használata, a kormány részéről engedélyeztetik.

2.) Ezen épület Sopron városának tulajdonát képezi, s mint ilyen a telekjegyzőkönyvbe is bevezetve marad, de a magyar állam részére, a kérdéses épületnek főreáltanodai helyiségekül való használati joga is a telekjegyzőkönyvbe kebeleztetik, mely használati jog mindaddig az államot illeti, míg ezen épületet főreáltanodai célokra használja.

Egyerszmind kötelezi magát a városi közönség, hogy addig is míg a fentebbi pontban meghatározott állandó önálló épületet ez intézet kizárólagos rendelkezésére bocsáttaná, mire a szerződés jogerőre emelkedésétől számítandó tizenöt évi (15) határidő köttetik ki, a felállítandó 8 osztály számára berendezendő, és az iskola butorokkal ellátandó helyiségeket átadja.

3.) A város közönsége kötelezi magát, hogy a főreáltanoda fenntartási költségeihez, az intézetnek állami kezelés alá vételétől fogva, a szerződés fennálltának egész ideje alatt, évi nyolcezer (8000) forinttal fog járulni, s ezen összeget félévi előleges részletekben a közoktatási tárca javára a kijelölendő magy. kir. állampénztárba pontosan befizetendi.

4.) A főreáltanoda jelenlegi taneszközei és egyéb szerelvényei, továbbra is ez intézet tulajdona maradnak.

5.) A tanhelyiségek fűtésére szükséges, s egyszermindenkorra kölcsönös megegyezés útján megállapítandó jó minőségű tüzelő anyagot, a város közönsége ingyen szolgáltatja, s helybe szállíttatja. —

6.) A város közönsége az általa eddig szedett felvételi és tandíjakról lemond, s azok jövőre a magyar államkincstárt illetendik.

Ezen díjak mennyiségére és kezelésére nézve a többi m. állami középtanodáknál érvényben levő szabályok lesznek irányadók.

7.) A város közönségének ezen felsorolt hozzájárulása mellett, a főreáltanoda fenntartási költségeit az államkincstár viseli, s a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ezen tanintézetet a többi e nemű tanintézetekhez hasonlóan szervezi.

8.) A főreáltanodai igazgatót a vallás és közoktatásügyi m. kir. minister javaslatára Ő Felsége, a tanárokat a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki.

9.) Az intézetnél jelenleg alkalmazásban levő, a város által kinevezett tanárokat — a mennyiben szabályszerű képesítéssel bírnak, eddigi szolgálati idejöknek annak idejében a nyugdíjba leendő beszámítása mellett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister átveszi.

10.) Ezen szerződés, ha az annak tárgyát képező főreáltanoda fenntartási költségeit a törvényhozás engedélyezi, 1876. évi januar hó 1-vel lép hatályba, az intézet tehát ezen naptól fogva vétetik át állami kezelés alá.

11.) Ezen szerződés mindaddig érvényben áll, míg a két szerződő fél közös megegyezésével fel nem bontatik, és a város közönségére nézve az aláírással, a vallás- és közoktatásügyi miniszterre ellenben a törvényhozás jóváhagyásával válik kötelezővé.

12.) Ezen szerződésből eredhető minden néven nevezendő perek tekintetében, Sopron sz. k. város közönsége aláveti magát a közalapítványi — királyi ügyigazgatóság által tetszés szerint választandó bármely bíróságnak: egyúttal e szerződésből származható minden perekre nézve, nem tekintve a követelés mennyiségét az 1868. évi 54. t. c. 114 és következő §§-aiban szabályozott, vagy e helyett a törvényhozás által ezután meghatározandó rövid útu eljárásba ezennel belenyugszik.

Ha pedig Sopron sz. k. város közönsége az államkincstár ellen bármi címen indítana pert: keresetét csak az általános birói illetékességi törvények megtartásával, és csak azon bíróságok előtt nyújthatja be, hol vagy a közalapítványi királyi ügyigazgatóságnak, vagy pedig azon közalapítványi rendes ügyésznek székhelye van, kinek körületében Sopron sz. k. város fekszik. Sopron sz. k. város közönségének 1875 évi december 15-én tartott üléséből. Sopron városa nevében: Kurcz Endre s. k. kir. tanácsos és polgármester. Ihász Rezső s. k. főjegyző.

(P. H.)

31689. szám.

„Jóváhagyom és elfogadom.“ Budapest 1875. évi december 26-án. Vallás- és közoktatási m. kir. minister Trefort s. k.

(P. H.)

Jelen másolat hiteleül

R. U l r e i c h,
h. kiadó.

19. Sopron város dec. 22. 4624 sz. tanács. A vallás- és közoktatási m. kir. minister úr által az 1875. évre engedélyezett 2000 ftnyi rendkívüli segélyből, a tanárok közti kiosztásra engedélyezett 1000 o. é. ftot utalványozza.

20. Főig. jan. 29. 96. sz. A nmélt. vallás- és közoktatási m. kir. ministerium jan. 23. 1001. sz. rend., Hahnenkamp Rezső, Hauser Károly, Molnár József, Rösch Frigyes. Stuppacher Lajos és Ulber Mátyás urak, a próba idő fentartása mellett, rendes tanároknak kineveztetnek; Fialovszky Lajos, Moller Ede, Schlossjarik Károly, Skoff Béla, Dr. Wallner Ignác, helyettes tanári, Leupin János francia nyelv tanítói állomásaikon tovább is meghagyatnak, és illetményeik 1876 januar hó 1-től számítva utalványoztatni fognak.

21. Főig. febr. ? 111. sz. Deák Ferencz nagy hazafi halála alkalmából gyászünnepély tartandó.

22. Főig. febr. 9. 150 sz. A „Deák Ferenc“ emlékére tartandó gyászünnepély tervezete helybenhagyólag tudomásul vétetik.

23. Főig. febr. 20. 195. sz. A nmélt. vallás- és közoktatási m. kir. ministerium a tanári kar fizetését f é febr. 9. 2668 sz. rend. folyóvá teszi.

24 Sopron város dec. 15. 4520. sz. tanács. Az 1875-76. tanévre 1) a

Rosenfeld Jakab féle két 125 frtos ösztöndíjt Hess Sándor III., és Takáts Lajos VI., 2) a Rosenfeld Katalin féle két 125 frtos ösztöndíjt pedig Fischer Dávid II., és Schlauf Ödön II. osztályu tanulók nyerik.

25. Főig. márc. 1. 219. sz. Dr. Wallner Ignác hely. tanárnak vizsgálata letétele céljából kért szabadságidő március 9—18-ig engedélyeztetik.

26. Főig. márc. 6. 255. sz. Ugy az eddig beszédett valamint az ezután beszédendő tandíjakra vonatkozólag a nmélt vallás- és közoktatási m. k. ministerium f. é. febr. 24 3999. sz. utasítás küldetik át.

27. Főig. márc. 8. 267. sz. Az érettségi vizsgálatra vonatkozó min. rendelet küldetik át.

28. Főig. márc. 16 291. sz. Az 1876—77 tanévben a VIII. osztály is felállítatván felhivatik az igazgatóság, hogy a tanári testület meghallgatása után a betöltendő tanszékek iránt mielőbb javaslatot tegyen és pályázati tervet terjeszsen elő.

29. Sopron város márc. 15. 285 $\frac{1}{2}$ sz. közgy. A volt községi, most állami főreáltanodai tanárok által befizetett nyugdíj járulékok visszafizetésére a városi pénztár utasíttatik.

30. Főig. márc. 30. 324. sz. Az 1876—77. évi reáltanodai átmeneti tanterv küldetik meg.

31. Főig. apr. 1. 330. sz. A használatban levő tankönyvek jegyzéke be-terjesztendő.

32. Főig. apr. 9. 365. sz. A r. kath. hitoktató részére az 1875—76 tanévre a kath. vallás alap terhére 300 frt. jutalomdíj engedélyeztetik.

33. Sopron város. apr. 12. 1353. sz. 1082 o. é. frt., melyek tandíjak fejében az 1875—76. tanév kezdetével az igazgató által beszédetvén a kamarai penztárba beszolgáltattak és a várost mint 1876. január 1. utáni időre eső részlet már nem illetik, visszafizetésre utalványoztatott.

34. Főig. apr. 25. 449. sz. Dr. Wallner Ignác rendes tanárrá nevezetetik ki.

35. Főig. apr. 25 449. sz. A nmélt. vallás- és közoktatási m. kir. ministerium f. é. apr. 21. 8245. sz. rendelettel Lass Samu, Gaupmann Sándor, Kiss Lajos, Rechnitz Mór, Szauer Árpád, Takáts Lajos VI., Jäger Lipót, Rösch Frigyes, Fialovszky Béla, Stuppacher Lajos V., Böhm Ferenc IV., Hess Sándor, Nussbaum József, Tsida Rezső III., Fialovszky László, Fischer Dávid, Rösch Jenő, Bobleter Károly, Grünwald Gusztáv II., Kriekl Endre, Kadnár Károly I. osztályu tanulók a tandíj fizetéstől felmentetnek a folyó tanév 2-ik felétől kezdve.

36. Főig. apr. 26. 456. sz. Klamarik-Lindner „Psychologia“ és Klamarik Mocnik „Méltan“ Lauffer 1872 ideiglenesen engedélyeztetnek.

37. Főig. máj. 2. A fölterjesztett érettségi zárthelyi feladatok pecsét alatt küldetnek vissza. Az érettségi szóbeli vizsgálat napjaiul június 19. és 20-ika tűzetnek ki.

38. Főig. máj. 3. 1. A nmgu vallás- és közoktatási m. kir. ministerium f. é. apr. 26. 6603. sz. rend. kivételkép folyó tanévre még 350 frt. és 450 frt. összesen 800 frtot általany képen engedélyez; 2. az iskolai szolgák végett javaslat terjesztendő elő; 3. a szépiras 1875/6 évben adott oktatásért Röscher, Stuppacher és Fialovszky tanároknak egyenként 50—50 frt. engedélyeztetik.

39. Főig. máj. 5. 488. sz. Dr. Wallner Ignác r. tanár fizetése május hó 1-től folyóvá tétetik.

40. Főig. máj. 24. 574. sz. Tudtulatik, miszerint az érettségi vizsgálat junius hó 17. lesz, melyhez ministeri biztosul Vész Ármin műegyetemi tanár úr neveztetett ki.

41. Főig. máj. 31. 604. sz. Schlauf Ödön II. o. tanuló, — 614. jun. 11 Krump János II. o. tanuló a tandíj fizetéstől felmentetnek.

42. Főig. jun. 7. 632 Schlosjarik Károly és Skóff Béla h. tanárok, a nmgu vallás-közoktatási m. kir. minist. junius 31. 1196. sz. rendelettel rendes tanároknak neveztetnek ki.

43. Főig. jun. 8. 636. Az év végével beküldendő jelentésekre utasítás küldetik.

V.

Adatok a tanoda történetéhez.

Az 1874|5. tanév a szabályzatnak megfelelőleg 1875 július 31-én végződött.

Az 1875|6. tanév a rendes időben kezdődött.

Változások a tanári karban annyiban történtek hogy az osztályoknak 7-re való szaporításával több tanerő megkivántatván, úgy a francia nyelv valamint a természettani tanszék rendszeresítése vált szükségessé, elsőre Leupin János francia nyelvi tanító, ki ezen tantárgyat már a tavali évben az I. osztályban tanítá, utóbbira a tanári kar ajánlata folytán r. tanárnak, Moller József vizsgált tanár választatott meg; — a betegsége folytán a testületből kivált Topler István h. tanár helyett Moller Ede ur, a budapesti VI. kerületi állami reáltanoda h. tanára hivatott meg sz. kir. Sopron város tek. közönsége által.

A tanodai ifjúság egészségi állapota mint rendesen, ez évben is nagyon kielégítő volt, a mennyiben hosszabb betegségi eset csakis kevés volt. Meghalt Blumschein Bernat II. oszt. tanuló.

Az I-ső és II-ik osztályban ez évben is szükségessé vált a parallel osztályok felállításra a szabadkézi és mértani rajzra nézve.

A tanoda ifjúságának viselete az egész éven át kielégítő volt.

Tekintettel arra, hogy a szorgalmi idő e tanévben csakis 9 hónaphól állt, a minden évben rendszeren tartatni szokott tavaszi ünnepély elmaradt, ugyan ez okból szenvedtek megszorítást a karácsony, husvét és pünkösd ünnepi szünnapok is.

A déli vaspálya társulat ez évben is szíves volt tanodánk tanulói és tanárai számára vasuti igazolványokat 50% engedménynyel küldeni, fogadja ezért őszinte köszönetünket.

Az 1875. év augusztus havában Pesten rendezett rajzkiállításon tanodánk úgy mértani, valamint szabadkézrajzi munkálatai szép sikerrel képviselve valának, a mennyiben a mértani rajzokért (Skóff Béla tanár) kitüntetést, a szabadkézrajzokért (Hauser Károly tanár) elismerő okmányt nyert.

Ez évben kétszer u. i. november hó 11-én és május hó 12-én úgy végre az érettségi vizsgálat alkalmával volt szerencsénk Nsgos Dr. Kádas Rudolf győrtankerületi kir. főigazgató urhoz, ki minden egyes alkalommal a tanelőadásokon jelen lenni, valamint a gyűjteményeket látogatni szíves volt, végre elnöklete alatt tartott értekezleten a tapasztaltak felett teljes megelégedésének kifejezést adott.

Lehetetlen hogy ezen alkalommal említést ne tegyek a bécsi cs. kir. egyetemi könyvtár igazgatóságának azon különös előzékenységről, melylyel tanodánk azon tanárainak kék a vizsgálatra készültek, bizonyos időre az igazgatóság felelőségére számos, nagyon becses munkát küldött meg minden akadály nélkül. Köszönet neki a vidéki tanárok nevében, kik nem lévén azon körülményben hogy drága munkákat vehessenek, és minden nagyobb könyvtártól távol vannak — ily módon mégis képesek a dolgozataikhoz szükségelt munkák megszerzésére. Fájdalom, hogy sajátunk a budapesti egyetem könyvtára részéről hasonló kedvezményben nem részesítettünk.

Tanodánk ez évben két kegyeletes gyászünnepélyt ült, az egyik Toldy Ferenc az egész országban elismert irodalmi veteránunk, a másik Deák Ferenc hazánk nagy fia halála alkalmából. Az első ez értesítő első lapjain már megbeszéltetett; a másodiknak rendezése céljából a tanári kar febr. hó 5-én rendkívüli értekezletet tartott, melyben jelentést tevő indítványára a többiek közt következő nevezetesebb pontok állapítottak meg:

1) a gyászünnepély ápril hóban tartatik meg

2) a tanoda részére Deák Ferencnek olajban festett életnagyságu mellképe festessék, a költséget a tanári karban és ifjúság közt rendezendő gyűjtés fogván fedezni.

7. A fennmaradó összeg egy a városban és megyében még gyűjtés által nevelendő ösztöndíjalap teremtésére fordíttassék, mely míg 1000 frtra nem nő a soproni tararékpénztárak egyikében „Deák Ferenc“ soproni

reáltanodai ösztöndíj címe alatt helyeztessék el; ezen a tanoda tanári kara által kezelendő alap kamatai reáltanodánk egy nem magyar ajkú oly tanulójának adományoztassanak, ki határozott szegénység és jóviselet mellett a magyar nyelvben a legjobb előmenetelt tette.

8. A részletek kivitelével egy 3 tagu bizottság küldetik ki.

Az ünnepély tervezete a tankerületi főigazgatóság által helyben hagyatván a tanuló ifjúság nagyszámu közönség és a tanári kar által ápríl hó 23-án tartatott meg.

Az ünnepély sorrendje ez volt:

1. Emlék beszéd felolvassa Salamin Leo igazgató.
2. Honfidal, előadja a soproni férfidalegylet.
3. Elegia Schlosjarik K. tanártól, szavallja Ullein József VII. osztályu tanuló.
4. Szózat, előadja a tanuló ifjúság.
5. Gyász beszéd, előadja Semetke József VII. osztálybeli tanuló.
6. Gyász dal, előadja a soproni férfidalegylet.

Hálásan emlékszem meg ezúttal Tek. Hauser Károly rajztanár urról, ki az ünnepély emelésére „Deák Ferenc“ élethű, kitűnően sikerült, krétában rajzolt képét készíté, megigérvén egyuttal, miszerint az olajban festendő életnagyságu mellképét ő elkészitendi, és a tanodának emlékül ajándékozza. Fogadja ezen nemes adakozásért a tanoda köszönetét.

Köszönetet mondok itt a „soproni férfidalegylet“-nek, úgy buzgó elnökének Dr. Cavallar Vilmos urnak és Wallner János karvezetőnek, kik ugyan ezen alkalommal valamint a Toldy gyászünnepély alkalmából sikeres közreműködésök által azok emelésére lényegesen befolytak.

A „Deák Ferenc“ ösztöndíj alap is szépen emelkedik, a mennyiben eddig következő adakozások folytak be:

I. A tanodában:

A tanári kar:

Fialovsky Lajos tanár 5 frt., Hahnenkamp Rezső tanár 10 frt., Krieglér Mihály tanár 5 frt., Leupin János tanár 10 frt., Röscher Frigyes tanár 10 frt., Salamin Leo igazgató 12 frt., Stuppacher Lajos tanár 3 frt., Ulber Mátyás tanár 10 frt., Wallner Ignác tanár 5 frt.

összesen 70 frt. — kr.

A tanulók:

I. osztály:

Berke Árpád 3 frt., Bischitz D. 50 kr., Borecsiczky Károly 20 kr., Brunner Ede 50 kr., Czegi István 1 frt., Friedrich Kálmán

1 frt., Hebenstreit Hugo 40 kr., Hölzl József 50 kr., Hoholin Gyula 50 kr., Kerpl Ignác 1 frt., Kremser Sándor 50 kr., Kund Ágost 60 kr., Lang Lajos 50 kr., Machlup Mór 50 kr., Meller Henrik 50 kr., Mészáros Ernő 1 frt., Pfeiffer Felix 1 frt., Pfeiffer János 20 kr., Pfeiffer Konrád 1 frt., Pieler Ede 50 kr., Pistel M. 1 frt., Pongracz Károly 50 kr., Rupprecht Kálmán 1 frt., Sch'e-singer Meier 2 frt., Schlögl János 50 kr., Schöll Mihály 50 kr., Soffer Armin 50 kr., Steiner Lajos 50 kr., Steiner Sándor 50 kr., Strobl János 50 kr., Töpler Lajos 2 frt., Vappel Károly 1 frt., Weiler Mór 50 kr., Wiedemann Ferenc 50 kr.

összesen . 26 frt. 40 kr.

II. o s z t á l y :

Babka Kálmán 20 kr., Bischitz Nándor, 50 kr., Brandl Gusztáv 20 kr., Grünwald Gusztáv 20 kr., Haidekker László 50 kr., Hoffmann Mór 20 kr., Holzheim Gábor 20 kr., Horváth János 20 kr., Kirschbaum Ad. 50 kr., Konráth Árpád 20 kr., Koppányi Lajos 20 kr., Krump János 20 kr., Pollák Mor 20 kr., Seblaut Ödön 50 kr., Simonyi Kálmán 1 frt., Strauss Mátyás 30 kr., Strokay Szilárd 20 kr., Tiefbrunner Gyula 60 kr., Unger Károly 40 kr., Ullein Ferenc 2 frt., Wittmann Miksa 30 kr., Zehentner Károly 50 kr.

összesen . 9 frt. 30 kr.

III. o s z t á l y :

Beck Ede 50 kr., Czibulka Gusztáv 1 frt., Deutsch Gyula 50 kr., Hannsch 20 kr., Holzer József 50 kr., Schmidl Károly 30 kr., Schönberger Samu 50 kr., Udvardy Pál 1 frt., Wannek Antal 31 kr.

összesen . 4 frt. 81 kr.

IV. o s z t á l y :

Gregorits Ferenc 20 kr., Skrbek K. 1 frt. Steiner A. 50 kr.

összesen . 1 frt. 70 kr.

V. o s z t á l y :

Berger Izr. 50 kr. Günsberger Mór 30 kr., Hasenauer Ág. 1 frt. Jahn József 50 kr., Ruttrich Rich. 20 kr., Schenk Sándor 1 frt., Spitzer Vilmos 50 kr., Stuppacher Lajos 50 kr., Szecsődy Lajos 1 frt., Wolf Ernő 1 frt., Zalka Zsigmond 50 kr.

összesen . 7 frt. — kr.

VI. o s z t á l y :

Arendt Lajos 20 kr., Boschan Gusztáv 30 kr., Farkas Kálmán 20 kr., Glazer Sándor 50 kr., Hebenstreit Ad. 20 kr., Hiernschrodt Otto 50 kr., Jagasica Gy. 20 kr., Károly Endre 50 kr., Kremszner Frigyes 20 kr., Kollár János 50 kr., Lasz Samu 15 kr., Roth Emil 47 kr., Rechnitz Mór 20 kr., Schalkhas Károly 30 kr., Szauer Árpád 20 kr., Szeibold Károly 1 frt., Farkas Lajos 20 kr.

összesen . 5 frt. 82 kr.

VII. o s z t á l y :

Folly Károly 1 frt., Fischer József 1 frt., Forster Elek 2 frt., Graner Béla 1 frt., Hodossy Elemér 1 frt., Nagy István 1 frt., Lónyay Sándor 5 frt., Pföhl József 1 frt., Raidl Sándor 1 frt., Sövegjártó Krist. 1 frt., Semetke József 1 frt., Stinakovits Othmár 1 frt., Szilvász Béla 1 frt., Ullein József 1 frt. és az osztály 1 frt.

összesen . 20 frt. — kr.

II. A tanodán kívül:

Sopron vármegye tekintetes közönsége (50 o. é. frtot.) 50 frt.

összesen 178 frt. 03 kr.

Ezen összegből kilett fizetve:

Kassik Ferenc másolatokért	3 frt. 75 kr.
Blaschek Ferenc, kertész	20 „ — „
A kölcsön- és takarékpénztárba betéttett	150 „ — „
A kézipénztárban	4 „ 28 „
összesen .	178 frt. 03 kr.

Ezen már is szép eredmény, úgy azon remény miszerint a nemes cél támogatására, még számosan lesznek a tanodán kívül is kik adományaikkal hozzájárulni fognak, hiuntünk engedi hogy az ösztöndíj-alap némsokára együtt lesz — és így az elhunyt nagy hazafi emlékének megörökítése tanodánknaál is mielőbb ténynyé válandik.

VI.

A tanodának átvétele az állam által.

Ezen tanév a tanodára nézve végre meghozta azon nevezetes változásokat, melyek annak életfeltételét képezik és melyek nélkül tengődni ugyan, de teljesen felvirágozni nem fogna soha.

Sopron sz. kir. városa már régebben meg volt győződve arról, hogy tekintve a nagymennyiségű azt terhelő kiadásokat a telyes főreáltanodát, különösen a 8 osztályra való kibővítése folytán a kívánalmaknak megfelelőleg fentartani nem tudja. Fel is kérték a m. kormányt annak átvételére felajánlván e célra az egész épületet, melyben most úgy a reáltanoda valamint a kath. elemi iskola elhelyezvék. Azonban tisztelt képviselőnk Trefort Agost minister ur ő Excellentiája csakis azon esetre ígérte magára vállalni a kívánat teljesítését ha a város, tekintve a reáltanodának mai nap sokkal nagyobb fentartási költségét az épületre vonatkozó ajánlaton kívül még 8 ezer frt. évi segély lefizetésére kötelezi magát. Nagy volt az áldozat mely követeltetett, azonban a város tekintve az ebből reá háramló nagy, úgy értelmi valamint anyagi hasznát is, szokott hazafiságával az összes feltételeknek eleget tenni ígért, és annak folytán az érkezett rendeletek közt helyfoglaló szerződést kellően aláírva a magas kormánynak felküldé. Hogy mily bareba került a magyar országgyűlésen ezen, különösen vidékünkön oly fontos tanodának az állami költségvetésbe való átvétele eléggé ismeretes.

Végre is csak a ténytet constatáljuk hogy a régi óhaj valósággá lett, köszönet érte sz. kir. Sopron városa tek. közönségének, mely hazánkban a reáltanodák első alapítói közt foglal helyet, és e tanodának 25 évi felállása után a kívánt célt habár nagy terhek árán érte el; köszönet azon férfinak ki hazánk közoktatásügyének élén állván, hazánk értelmi és tudományos regenerációját oly következetes erővel és buzgósággal keresztülviszi és ez alkalommal hazánk legnevezetesebb városai egyikének ohajtását teljesíteni nieltóztatott. Maradandó emlékét e város lakói szívében állított ezáltal.

A tanoda átadására a város részéről tek. Fink János tanácsnok ur elnökllete alatt küldettek ki: t. c. Luukányi Károly, és dr. Palló Sándor urak mint városi köztörvényhatósági tagok, Hasenauer Ágost városi főmérnök és Ambrózy N. számvevő. Az állam részéről az átvétellel jelentést tevő bizatott meg,

Ezen átadás eszközöltetett f. é. január hó 17 s 18-án mig a jegyzőkönyvek és leltárak csakis junius hó 12-én hitelesitetek. Átadatott egyelőre az egész tanéület kivéve az 1 s ő emeletet és egy földszinti osztályt, melyek a kath. elemi iskola birtokában maradtak.

Az alulirt által átvett összes butorok és szertárak értékét következő táblázat tünteti fel.

I. Tanári könyvtár . . .	1280 k. 166 füz.	3878.58 frt.	értékben.
II. Ifjusági könyvtár . .	582 k.	573 39	" "
III. Természettani szertár .	348 db.	3939.70	" "
IV. Vegytani szertár . . .		2335.—	" "
V. Terményrajzi szertár .		1532.15	" "
VI Mértani szertár . . .		1512.10	" "
VII. Szabadkézrajzi szertár .		977.20	" "
VIII. Földrajz-történelmi szertár		476.62	" "
Összesen .		15224.74	" "

Éhhez járul még a tanhelyiségek és igazgatói iroda teljes szerelvényei oly értéket képvisel, mely mutatja hogy reáltanodánk a szükségesekekkel el van látva, és ha vannak még némely szakok melyek teljesen meg nem felelnek, reméljük miszerint ez irányban jövőre öröndetes haladást constatálni fogunk. A tanári kar ezután is legtöbb kötelességének ismerendi a magyar nemzeties fejlődés útján, a főtanodának derék, kellően képzett és érett ifjakat nevelni; mi mostan könnyebben is lesz elérhető mert a tanfolyam a gymnasiuméhoz hasonlóan 8 évreterjedvén tanítványainka kellő, ugy testi mint gondolkodási érettséggel birni fognak, s reméljük hogy a reáltanodák ellenfelei által felhozott fegyver miszerint a polytechnicum a gymnasiumból képzetebb és érettebb polgárokat nyer, alappal birni nem fog.

V.

Nachrichten über das Schuljahr.

Das Schuljahr 1874/5 schloss am 31. Juli.

Das neue begann mit den üblichen Einschreibungen am 29. September.

Veränderungen fanden insoferne statt als in Folge der Vermehrung der Classen auf 7 die Creirung eines neuen Lehrstuhles für Physik beschlossen wurde, das Einführen der französischen Sprache in allen Classen von der II—VI. erforderte auch in dieser Richtung eine neue Lehrkraft. Die löbliche Representanz trat nach geschehenen Vorschlägen von Seite des Lehrkörpers und der Schulcommission zur Bestellung derselben. Die Lehrstelle für Physik wurde Herrn Josef Molnár, die für französische Sprache Herrn Johann Leupin der bereits im verflossenen Jahr in der I. Classe dieselbe unterrichtete — übertragen; an die Stelle des in Folge Krankheit ausgeschiedenen Herrn Stefan Toppler aber Herr Eduard Moller suppl. Lehrer an der Staats-Oberralschule des Budapester VI. Bezirkes berufen.

Der Gesundheitszustand ist im allgemeinen ein vollkommen befriedigender, da längere Krankheiten nur wenig zu notiren sind. Mit Tod ging ab Bernhardt Blumschein Schüler der II. Classe.

Auch dieses Jahr war die Errichtung von Parallel-Abtheilungen in der I. und II. Classe für das geom. und Freihandzeichnen erforderlich.

Das sittliche Betragen der Jugend war das ganze Jahr hindurch ein befriedigendes.

In Anbetracht dessen dass das Schuljahr in Folge der Verlegung der grossen Ferien auf Juli und August bloss aus 9 Monaten bestand fand eine bedeutende Reduction in den Zwischenferien: Weinachten, Ostern etc.; auch konnte aus diesem Grunde das übliche Frühlingsfest diesmal nicht abgehalten werden.

Die Direction der k. k. Südbahn war auch dies Jahr so gefällig den Schülern und Lehrern Certificate mit der üblichen 50% Ermässigung zu bewilligen, wofür ich hiemit unserem aufrichtigen Danke Ausdruck gebe.

An der durch den ungar. Mittel-Schul-Lehrer-Verein in Budapest im August 1875 veranstalteten Zeichnungs-Ausstellung erhielt unsere Anstalt das Diplom mit Auszeichnung für geom. Zeichnungen (Pr. Skoff), mit Anerkennung für die Freihand-Zeichnungen (Pr. Hauser).

Als meine Pflicht sehe ich hiemit mit besonderem Danke Erwähnung zu thun der Gefälligkeit der Direction der k. k. Universitäts-Bibliothek in Wien welche auf Ansuchen jederzeit bereit war den zu Lehramtsprüfungen sich vorbereitenden Mitglieder des Lehrkörpers zahlreiche, sehr werthvolle Werke unter Verantwortung des Referenten ohne jedwedes Hinderniss zuzusenden. Dank derselben im Namen der Provinzial-Lehrer welche fern von wohl ausgerüsteten Bibliotheken und durch materielle Verhältnisse gehemmt sich theure Werke anzuschaffen, dadurch in den Stand gesetzt werden die zu ihren Arbeiten erforderlichen Hiltswerke zu erlangen.

Sowohl im Monate November als auch Mai hatten wir die Ehre des Besuches des Herrn königl. Rathes und Raaber Ober-Directors Dr. Rudolf Kádas welcher den Unterrichtsstunden beiwohnte und die Sammlungen der Anstalt besuchend in der jedesmal unter seinem Vorsitze gehaltenen Conferenz sich lobend über die Leistungen der Anstalt aussprach.

Zwei Gedächtnissfeier wurden gehalten: die erste nach dem Ableben des rühmlichst bekannten Philologen und Literaten Franz von Toldy, die zweite nach dem Tode unseres grossen Patrioten und Wiedergründers des constitutionellen Vaterlandes Franz von Deák. Die Beschreibung der ersten bringt der erste Theil dieses Berichtes.

In Bezug auf die zweite hielt der Lehrkörper eine specielle Conferenz in welcher auf Antrag des Referenten unter Anderen folgendes beschlossen wurde:

1) Die Gedächtnissfeier findet im April statt.

2) Es wird das lebensgrosse Bild des theuren Verblichenen in Oehl angefertigt, die Auslagen werden durch Sammlungen in dem Lehrkörper und den Classen gedeckt.

7. Der etwaige Rest wird verwendet zur Gründung eines Stipendium-fondes, welcher bis er zum Capital von 1000 fl. anwächst in einer der Oedenburger Sparcassen placirt wird; nach Erreichung desselben aber werden die Interessen dieses durch den Lehrkörper zu verwaltenden Capitals als Jahres-Stipendium jenem Schüler nicht ungarischer Zunge zugesprochen welcher bei entschiedener Armut und guten Sitten in der ungarischen Sprache die besten Vorischnitte thut.

8. Mit der Ausführung wird eine 3-er Commission beauftragt.

Nachdem nun der Entwurf der Feierlichkeit durch die District-Ober-direction gut geheissen worden fand dieselbe am 23 April statt.

Das Programm war :

1. Gedächtnissrede vom Referenten.
2. H o n f i d a l, gesungen vom „Männergesangs-Verein“.
3. E l o g i e von Pr. Carl Schlosjarik vorgetragen vom Abiturienten Josef Ullein.
4. S z ó z a t, gesungen von der Schuljugend.
5. T r a u e r r e d e von Pr. Ed. Moller, vorgetragen von Josef Semetke Schüler der VII. Classe.
6. T r a u e r l i e d, gesungen vom „Männergesangs-Verein“.

Es sei mir gestattet bei dieser Gelegenheit unsere besondere Anerkennung auszusprechen dem löblichen Oedenburger Männergesangs-Verein“, dessen eifrigen Präses Herrn Dr. Wilhelm Cavallar, und Herrn Joh. Wallner Chor-dirigenten, für ihr zuvorkommendes Mitwirken bei benannten 2 Feiern, welches zur Hebung derselben wesentlich beitrug.

Auch Herrn Professor Carl Hauser unseren verbindlichsten Dank, der für die Deakfeier ein meisterhaft gelungenes Bild des grossen Patrioten in Kreide anfertigte, zugleich aber das Versprechen gab in den Ferien benanntes Bild in Oel gemalen als Tribut seiner besonderen Verehrung für den Verewigten der Anstalt schenken zu wollen.

VI.

Die Uebernahme der Oberrealschule durch den Staat.

Dies Schuljahr brachte für die Anstalt jene wichtigen Veränderungen, welche deren Lebensbedingung involviren, und ohne welche dieselbe wol vegetiren nie aber aufblühen kann.

Schon längst war die Commune der kön. Freistadt Oedenburg überzeugt dass in Anbetracht der grossen, derselben zur Last fallenden Ausgaben, sie die jetzt auf 8 Classen erweiterte Oberrealschule weiter erhalten nicht vermöge. Es wurde bei der kön. ung. Regierung um die Uebernahme angesucht, indem zugleich das Anerbieten gestellt wurde das ganze Gebäude in welchem jetzt die Real- und Normal-Schule untergebracht ist sammt allen Sammlungen zu übergeben. Unser hochgeehrter Abgeordnete Sr. Exc. Herr Cultus- und Unterrichtsminister August v. Trefort, gab jedoch die entchiedene Erklärung ab die Uebernahme dem gesetzgebenden Körper nur in dem Falle vorlegen zu können wenn die Commune ausser den anderen

auf sich genommenen Verbindlichkeiten eine jährliche Unterstützung von 8000 fl. österr. Währ. bewillige. — Hoch war wohl die Forderung, aber die Commune welche schon bisher zahlreiche Opfer nicht gescheut hatte, erklärte sich auch jetzt bereit die gestellten Bedingungen anzunehmen und wurde der Vertrag an das hohe Ministerium in Anhoffnung der nachträglichen Genehmigung des ung. gesetzgebenden Körpers unterbreitet. Welche Kämpfe das Erlangen des gewünschten Resultates im Landtage gekostet ist genügend bekannt. Die Schule wurde nach 25-jährigen Bestand im 26-ten nun Staatsschule. Dank hiefür der Vertretung der löbl. Stadt Oedenburg, Dank unserem Herrn Minister für Cultus und Unterricht, der an der Spitze seines Ressorts, die geistige und wissenschaftliche Regeneration unseres Vaterlandes so consequent durchführt, und dem geistigen Fortschritte eine neue und sichere Stätte geschaffen. Sein Andenken bleibe unverwelkbar im Herzen der Bewohner dieser Stadt!

Zur Uebergabe der Anstalt wurden von Seite der Commune unter dem Vorsitze des Herrn Magistratsrathsrathes Johann Fink, die Herrn Vertreter Karl Lunkányi, Dr. Alex. Palló und der Oberingenieur August Hasenauer entsendet. Von Seite der kön. ung. Regierung war als minist. Commissair, Referent mit der Uebernahme beauftragt. Diese fand am 17. und 18. Jänner l. J. statt; übergeben wurde das ganze Schulgebäude mit Ausnahme des 1. Stockes und eines Schulsaaes im Parterre in welchen sich die kath. Normalschule befindet.

Der Werth der übernommenen Sammlungen und Möbel ist annäherungsweise aus folgenden ersichtlich.

1. Lehrer Bibliothek	.	1444 Bände	3878.58 fl. ö. W.	
2. Jugend	„	592 „	573.39	„
3. Physikalisches Cabinet		348 Stück	3939.70	„
4. Chemisches	„	„	2335.	„
5. Naturhistorisches Cabinet		„	1532.15	„
6. Geometrisches	„	„	1512.10	„
7. Freihandzeichnen	„	„	977.20	„
8. Geogr. hist.	„	„	476.62	„

Summe: . 15224.74 fl. ö. W.

Hieher sind noch zu rechnen die Möbel sämmtlicher Classen und der Directions Canzlei, woraus ersichtlich ist, dass unsere Anstalt mit den Nothwendigsten versehen ist, und hoffen wir das die mangelhaft instruirten Fächer sehr bald erfreulich ergänzt werden.

Der Lehrkörper wird es auch in Zukunft als seine ernsteste Pflicht betrachten, die ihr anvertraute Jugend den vaterländischen Interessen entsprechend dahinzuführen dass sie brave, gebildete und geistig entwickelte Bürger der Hochschule werden. Dies ist jetzt umso leichter weil dieselben in Folge des 8-jährigen Curses, die bezeichneten Qualificationen jedenfalls besitzen müssen, und daher in Zukunft die von den Feinden gegen die Realschule so häufig gebrauchte Waffe: die technische Hochschule sehe in Folge grösserer Reife lieber Gymnasiasten als Realschüler in ihrem Verbande aufgenommen — als haltlos keine Anwendung mehr finden wird,

VII.

Szabad dolgozati feladványok és olvasmányok.

a] Magyar nyelvből.

V. osztály.

1. **Feladványok.** Cajus Marcius Coriolanus életének rövid leírása.— Szondi két apródjának elbeszélés alakjában való megírása.— Egy tetszés szerint választott mese írása.— Honfidal, költői sajátságainak megjelölése.— Isten hozzád, költői sajátságainak megjelölése.— Salamon, költői sajátságainak megjelölése.— Berzsenyi Fohászkodás című költeménye időmértékének s versnemének megállapítása.— Berzsenyi A muzsához című költeménye időmértékének s versnemének megállapítása.— Az elhagyott anya, verssorai rithmusának megjelölése.

Vizsgálati dolgozat: egy tetszés szerint választott mese írása.

2. **Olvastatott:** prózai darabok: Cajus Marcius Coriolanus Származása és jellemének néhány vonása; első hadi tette és kitüntetése.— A köznép sorsa; a szent hegyre vonulás; Agrippa meséje; a néptribunok.— Háboru a Volszkok ellen. Corioli megvétele.— C. Marcius nemeslelkűsége. A „Coriolanus“ melléknév. A tribunok lázításai.— C. Marcius Coriolanus siker nélkül kéri a consulságot.— A nevelés Zrinyi korában.

VI. osztály.

1. **Feladványok:** Legyünk takarékosak! (a tanoda takarékpénztárának életbeléptetése alkalmából.) — Rövid vázlata a „Koldusgyermek“ című beszélynek.— Arbóc és Etelke jelleme (Cserhalomról.) — Tompa „a hangyákhoz“ címzett satyrájának fejtegetése.— Eötvös. „Búcsú“ odájának taglalása.— Vörösmarty „Vérnász“ című szomorú játékának tragicuma.— Van-e a szónoklatnak üdvös hatása? — Kölcsey „egy férj gyilkolásról vádolt nő“ feletti beszédjének történeti tényállása és ama érvek, mikkel a szónok a nő védelmére kelt.—

Vizsgálati dolgozat: A költészetnek vagy szónoklatnak van-e több gyakorlati haszna?

2. **Olvastatott:** A koldusgyermek (Jókai). — Isten hozzád (román Bajzától). — Agnes asszony (ballada Aranytól). — Cserhalom (közbeszély Vörösmartytól). — A hangyákhoz (satyra Tompától). — Néhány epigramma elemzése.— Búcsú (óda Eötvöstől). — Vérnász (szomorújáték). — Mohács (elegia Kisfaludy Károlytól). —

auf sich genommenen Verbindlichkeiten eine jährliche Unterstützung von 8000 fl. österr. Währ. bewillige. — Hoch war wohl die Forderung, aber die Commune welche schon bisher zahlreiche Opfer nicht gescheut hatte, erklärte sich auch jetzt bereit die gestellten Bedingungen anzunehmen und wurde der Vertrag an das hohe Ministerium in Anhoffnung der nachträglichen Genehmigung des ung. gesetzgebenden Körpers unterbreitet. Welche Kämpfe das Erlangen des gewünschten Resultates im Landtage gekostet ist genügend bekannt. Die Schule wurde nach 25-jährigen Bestand im 26-ten nun Staatsschule. Dank hiefür der Vertretung der löbl. Stadt Oedenburg, Dank unserem Herrn Minister für Cultus und Unterricht, der an der Spitze seines Ressorts, die geistige und wissenschaftliche Regeneration unseres Vaterlandes so consequent durchführt, und dem geistigen Fortschritte eine neue und sichere Stätte geschaffen. Sein Andenken bleibe unverwelkbar im Herzen der Bewohner dieser Stadt!

Zur Uebergabe der Anstalt wurden von Seite der Commune unter dem Vorsitze des Herrn Magistratsrathsrathes Johann Fink, die Herrn Vertreter Karl Lunkányi, Dr. Alex. Palló und der Obergeringenieur August Hasenauer entsendet. Von Seite der kön. ung. Regierung war als minist. Commissair, Referent mit der Uebnahme beauftragt. Diese fand am 17. und 18. Jänner l. J. statt; übergeben wurde das ganze Schulgebäude mit Ausnahme des 1. Stockes und eines Schulsaaes im Parterre in welchen sich die kath. Normalschule befindet.

Der Werth der übernommenen Sammlungen und Möbel ist annäherungsweise aus folgenden ersichtlich.

1. Lehrer Bibliothek	.	1444 Bände	3878.58 fl. ö. W.	
2. Jugend	„	592 „	573.39	„
3. Physikalisches Cabinet		348 Stück	3939.70	„
4. Chemisches	„	„	2335.	„
5. Naturhistorisches Cabinet		„	1532.15	„
6. Geometrisches	„	„	1512.10	„
7. Freihandzeichnen	„	„	977.20	„
8. Geogr. hist.	„	„	476.62	„
Summe:		.	15224.74 fl. ö. W.	

Hieher sind noch zu rechnen die Möbel sämmtlicher Classen und der Directions Canzlei, woraus ersichtlich ist, dass unsere Anstalt mit den Nothwendigsten versehen ist, und hoffen wir das die mangelhaft instruirten Fächer sehr bald erfreulich ergänzt werden.

Der Lehrkörper wird es auch in Zukunft als seine ernsteste Pflicht betrachten, die ihr anvertraute Jugend den vaterländischen Interessen entsprechend dahinzuführen dass sie brave, gebildete und geistig entwickelte Bürger der Hochschule werden. Dies ist jetzt umso leichter weil dieselben in Folge des 8-jährigen Curses, die bezeichneten Qualificationen jedenfalls besitzen müssen, und daher in Zukunft die von den Feinden gegen die Realschule so häufig gebrauchte Waffe: die technische Hochschule sehe in Folge grösserer Reife lieber Gymnasiasten als Realschüler in ihrem Verbande aufgenommen — als haltlos keine Anwendung mehr finden wird,

heil,) Goethe. Reineke Fuchs, 1. Gesang (Goethe.) — Die Kraniche des Ibykus (Schiller) — Frühlings Feier (Klopstock.) — Prolog aus „Jungfrau von Orleans“ (Schiller.) — Die Kreuzschau (Chamisso).

VII. osztály.

1. **Feladványok:** Demosthenes. — Umformung des Gedichtes: „Johann der muntere Seifensieder“ (Hagedorn). — Die Turniere. — Ein Brief (ein Sohn dankt dem Arzte für die ärztliche Behandlung der kranken Mutter. — Historische Grundlage des Dramas. „Wilhelm Tell“. — Először el a szülői háztól (fordítás). — A tehén és a juh (fordítás).

2. **Olvasatott:** Minna von Barnhelm (Liessng). — Wilhelm Tell (Schiller). — Hermann und Dorothea (Goethe). —

VIII.

Az önképzőkör ügye.

Az intézet érettebb ifjúsága ez évben is jelét adá a komoly önmunkásság iránti buzgalmának, a midőn a már mult években megkezdett önképzést dicséretes szorgalommal és kitartással folytatni sietett. —

A kör alakuló gyűlését az 1875-ik évi október hó 19-én Tek: igazgató ur elnöklete alatt tartotta meg, mely alkalommal alulírt a kör elnökének választatott; így a kör tisztviselőül és pedig főjegyzőnek Hodossy Elemér VII. oszt., pénztárnoknak Lónyai Sándor VII. oszt., könyvtárnoknak Semetke József VII. oszt. tanulók, kik közül azonban idővel Hodossy és Semetke leköszönvén, az első helyébe Boschan Gustáv VI. oszt. főjegyzőnek, a másik helyébe Kollár János VI. oszt. könyvtárnoknak választatott meg.

A beiratkozott tagok száma ugyan csak harmincra emelkedett, de annál emelkedettebb volt a buzgalom és kitartás, melylyel a kör tagjai az önképzésben eljárak. Minden vasárnap délelőtt tartatott rendes ülés, melyen legalább egy munka felolvastatott vagy bíráltatott, s néhány szaválás tartatott. A szellemi működés kiterjedt eredeti és fordított munkákra. Minden benyújtott munkára két tag írásban foglalt bírálatot hozott, melynek felolvasása alatt és után a netalán felmerült vélemény különbség tisztázására szóbeli vita folyt, melyben minden tag tetszés szerint részt vehetett. A munkák különböző irányuak voltak ugyan, mégis legtöbbje a szépirodalom keretébe illő az elnök részéről történt többszörös abbéli figyelmeztetésnek dacára, hogy kívánatos lenne, ha a tagok a szaktudományokba vágó

kisebb, könnyebb tételek megoldására is kiterjesztenék figyelmöket. A befolyt munkák sorában 4 oly sikerültnek ítéltetett, hogy az érdemkönyvbe való felvételöket a kör elhatározta; ilyenek: Nyugtával dicsérjük a napot [beszély Forster Elektől]; Lázító [Beszély Keresztényi Bélától]; Árvaleányhaj [néprege Semetke Józseftől] és a haldokló szerető kisebb lyrai költemény [jelige alatt]. A többi munkák nagyjából elbeszélések, értekezések életrajzok stb.

Örvendetes jelenség gyanánt felemlithető azon körülmény, hogy a jelen évben többrendbeli pályadijak tüzetek ki különböző tételek megoldására. A nemes adazók sorát Tek: Igazgató ur nyitotta meg, 1 aranyból álló pályadijat tüzvén ki a vegytan vagy természettan keretéből tetszés szerint választott tétel megoldójának; de, melyre sajnos! pályamunka nem érkezett. Nemkülömben a Tek: tanári kar adá jelét a kör iránti őszinte érdeklődésének, a midőn két 1—1 aranyból álló pályadijat tüzött ki a következő tételek megoldására: 1), St. István, mint a magyar alkotmány megállapítójának jellemzése [érkezett 1 munka]. 2) A víz szerepe a természetben [érkezett 2 munka]. Ezen kívül a kör saját pénztárából szintén 1 aranyból álló díjat tüzött ki Vörösmarty „kincskeresők” drámájának széptani fejtegetésére [érkezett 1 munka.]

A beérkezett pályamunkák az önképző kör által előlegesen megbíráltatván, döntő véleményadás végett a szaktanár uraknak átadattak, kik mind a 4 pályamunkára amaz összhangzó véleményt nyújták be, miszerint a munkák szerzői kiváló szorgalmukért dicséretet érdemelnek ugyan, hanem a munkák abszolút értékénél fogva a díjakat kiadandóknak nem véleményezik.

Nagy szorgalmat fejtett ki a kör a szavalás gyakorlásában is; kiemelem itt Ullein Józsefet, ki a kör legszorgalmasabb és legjobb szavalója volt különösen a balladában, és Semetke Józsefet, ki ugyanolyan elismerést érdemel a vig jellegű költemények elszavalásában.

A kör tagjai buzgó olvasói valának az általa hozatott Figyelő-nek, Budapesti Szemlének és Remény szépirodalmi havi iratnak.

A kör könyvtára ez évben részint ajándék részint vétel útján 30 kötettel szaporodott és pedig:

a) Ajándékútván: Der deutsche Krieg (Lónyai Sándor által). Bach Korszak (Semetke József által). Janicsárok végnapjai (Glazer Sándor által). Abafi (Fialovski Béla által) Zöld vadász és A két barát (Kolár János által).

A lelkes adakozóknak a kör köszönetét nyilvánítja.

b) Vétel útján: Magyar Nábob, Kárpáti Zoltán, Mire megvénülünk (Jokaitól), A hat Uderszky lány, Szegedi boszorkányok (Jósika Miklóstól), Honárulók (Tóvölgyitől), Őszinte vallomások (Frankenburgtól), Gil Blas. A rónák vésze (Tóvölgyitől), Lauka Gustáv novel-

lái. Csók (Dócitól), A forradalom költészete (Áldor Imrétől). Szász K. és Tóth Kálmán költeményei.

A könyvtár állása a jelen év végével: 179 kötet magyar, 61 kötet német könyv, összesen: 240 kötet könyv és 9 évfolyam folyóirat.

A pénztári kimutatás szerint a múlt évről vagyoniilag maradt: 37.74 ft.

A kör az 1876-ik évi június 11-ikén zárünnepélyt tartott nem-nagy de diszes közönség előtt, mely alkalommal a víz szerepéről szóló értekezés felolvasása 3 költemény szavalásával és egy zárbeszéddel az ünnepély véget ért.

Ohajtandó, hogy e körnek mindenkor sok buzgó tagja, jóakarója legyen, mert az nem csak az önképzés, hanem a magyarosodás művén is fáradozik.

Sopron 1875-ik évi június 12-én.

Schlosjarik Károly
körelnök.

IX.

Tanszergyűjtemények szaporítása.

I. A tanári könyvtár.

a) Ajándék útján:

Hahn-féle könyvkiadó Hannoverában: Georges Dr. K. E. Lateinisch deutsches Schulwörterbuch. Leipzig, Hahn, 1876.

Franklin-féle könyvkiadó társulat: Graf Jakab, német nyelvtan 2-ik rész.

Aigner-féle könyvkiadó ur: Bodnár és Iványi magyar olvasókönyv az 1-ső és 2-ik oszt. számára.

Stettner Julius, methodische Einführung in die Elemente der ungarischen Sprachlehre.

Roder Florent, bibliai föld és országisme.

Ulber Mátyás tanár: Steinhauser Anton, Geographie v. Oesterreich-Ungarn.

Ulber Mátyás tanár: Gatti T. G., Geographische Bestimmungen historisch merkwürdiger Orte.

Vinceze Ambró. Ker. kath. erkölestán.

Kárpáti Endre, író mester, utasítás a szépirástanban.

Rösch Frigyes tr., Platter Friedrich, die Probirkunst mit dem Löthrohre

A vallás és közoktatási m. kir. ministeriumtól: Rövid oktatás a meteorologiai m. kir. központi intézet munkatársai számára.

b) Vétel útján:

Meyer Bruno Dr, Deutsche Warte. 9-ter Band. Brockhaus Bilder-Atlas Erläuternde Text 2 Bände. und 500 Tafeln in Holzschnitt. 8 Bände. Ritter

geogr. statistisches Lexikon 1-ter Band Heft 10—12 und 2-ter Band Felsmann Jós. német grammatika. Felsmann Jos. deutsche Grammatik; Egger Aloys deutsches Lehr- und Lesebuch 1. 2. 3. Theil. Schiller Karl, Einführung in die deutsche Metrik. Niedergesäß Roberts Kommentar zu dem deutschen Lehrbuche 4 Bände. Schillerwei Wilhelm, Abriss der deutschen Literatur Felsmann Jos. deutsches Lesebuch 4-ter Theil Stiller Heinrich deutsches Stilbuch 1. 2. Theil. — Kármán Mór Dr. Magyar olvasókönyv 1. és 2-ik rész. Névy László stilistika. Greguss Ágost, Zrinyi Miklós szigeti veszedelme 2 kötet. Greguss Ágost tanulmányai 2 kötet. Hunfalvy Pál tanulmányok 1-ső kötet. Nyelvtudományi közlemények 1—11 kötet. Szvorényi magyar nyelvtan 1. és 2. rész. Bodnár Zsigmond olvasókönyv 2 kötet. Bodnár Zsigmond magyar nyelvtan. Petermann Ergänzungsband Nr. 8. 9. Petermanns Mittheilungen 21. Band. Petzval Ottó a csillagászat elemei. Vaszáry Kolos, történelem rövid előadásban. Boesor István magyarország történelme 6 füzet. Horváth Mihály, a magyarok történelme gymnasiumok alsóbb oszt. számára. Tankó világtörténelem 1-ső rész. Tankó, magyarország története 3 füzet. Ribáry Ferencz világtörténelem 1-ső rész. Visontay János, magyarország történelme tanodai használatra Schröder Károly vezér fonál a mértani szabadkezü rajzolás tanításánál. Császár Károly, Algebra a közép iskolák felsőbb osztályai számára. Lutter Nándor, közönséges számtan az új tanterv szerint. Lutter Nándor mértan. Arányi Béla elemi mértan. Horváth Zsigmond térmennyiségek. Hoffmann Ludwig, mathematisches Wörterbuch. 7 Bände. Leunis Joh. Synopsis der Mineralogie. Masius, die gesammten Naturwissenschaften 2-te Band. Recknagel Compendium der Experimentalphysik. Kirchhoff, Vorlesungen über math. Physik. Rühlmann, Handbuch der mech. Wärmetheorie. Liebig's Annalen der Chemie 176—180-te Band. Wagner Rudolf, Jahresbericht über die Leistungen der chem. Technologie. 4 Bände. Berichte der deutschen chem. Gesellschaft zu Berlin. 7-ter Jahrgang. Fresenius Zeitschrift für analytische Chemie 14-ter Jahrgang. Rammel-berg Handbuch der Mineralchemie. Jacobsen chem. technisches Repertorium. Zeitschrift für Mathematik und Physik von Schlörmich. 20-ter Jahrgang. Klein Hermann, Revue der Fortschritte der Naturwissenschaften. 3-te Band. Poggendorf Annalen der Physik und Chemie 155. 156. 157. Band. Országos középianodai tanáregylet közlönye 8-ik évfolyam. Die Natur. Természet. Strack Max Central-Organ für die Interessen des Rea'schulwesens. 1. 3. Jahrgang Szarvas Gábor, magyar nyelvőr 3. és 4. kötet. Magyar tanügy 4. évfolyam. Hoffmanns J. C. Zeitschrift für math. und naturwissenschaftlichen Unterricht. Természettudományi közlöny 7-ik kötet. Poggendorf Annalen Ergänzungsband 7. Tilscher, die Lehre der geometrischen Beleuchtungs-Construction mit Atlas. Greguss tapasztalati lélektan és tiszta logika. Pauer Imre a philosophia történelme. Pauer logika vagy gondolkodástan és metaphysika. Klamarik, logika vagyis gondolkodástan Nyelvtudományi közlemények. 10. és 11. kötet.

2. Ifjusági könyvtár.

Az állatvilág csodái Szin. képekkel, kötve Andersen újabb meséi s képe Andersen meséi. Beniczky Irma. A világ népei. Cooper. A vadölő. Cooper. Az utmutató. Cooper. Az utolsó mohikán. Cooper. Börharisnya. Cooper. Vadfogó. Gulliver utazásai ismeretlen országokban. Györi V., mesekönyv az ifjuság számára Györi V. Balassa János tört. elb. Hevesi L., Jelky András kalandjai. Lamé Henry. Görögök története. Kingslei A hősök Gör. tündérmesék. Lovagkor és hősei. Báró Münchhausen csodálatos kalandjai. Remellay G. Fény és boru tört. elb. Szán B. A kandalló előtt Elb. költ. Tóth J. A kalászszedő öreg asszony fia. Tóth S. A nagyapó elbeszélései. Vagner. Képek a természetből. Vámbéry A. Indiai tündérmesék. Gr. Lázár term. munkái. Csokonai M. minden munkái Gyöngyösy J. Válogatott poét. munkái. Macaulay T. B. Machiavelli. Kerényi Fr. Összes költeményei. Kármán J. Fanni hagyományai. Anyos P. költeményei. Szerelmi népdalok. Czakó Zs. Leona trag. Rényi Petrarca. Obenyik beszélei. Tolnay Somváry Fényes Ad. ur. Abonyi L. A fonó krónikája. Beöthy Zs. Biró Márton. Beöthy Zs. A névtelenek. Beöthy Zs. Kálozdy Béla. A déli bábok hőse. Endrődy S. Falusi álmok. Gyulai P. Vázlatok és képek. Gyulai P. Költeményei. Erődy Harrach B. Török mozaik. Jókai M. munkái népsz. kiad. 1–94. füzet. Jósika M. regényei 55 kötet. Jósika M. Beszélei, kis. regényei 8 k. Pákh Ab. Humoros életképei. Tolnay L. Beszélek. Tolnay L. Az én ismerőseim. Tolnay L. Az urak. Torkos L. költeményei. Vas G. Tekintetes urak 2 k. Vas G. Garasos arisztokraczia. Vas G. Juratus élet. Verne Gy. Utazás a föld központja felé 60 kr. Verne Gy. Utazás a föld körül 80 nap alatt. Verne Gy. Öt hét léghajón. Verne Gy. Utazás a tenger alatt. Verne Gy. Utazás a holdba. Zichy G. gr. A boldogság útja, költemény 6. Ballagi A. A magy. k. testőrség története. Csengery A. munkái. Csengery A. történetirók és történetírás. Falk M. Széchenyi I. és korai György A. Az egyetemes művelődés történelemvázlata. Horváth M. 25 év magy. történetből 3 köt. Kákay aranyos nagy férfaink. Macaulay. Anglia története. Salamon F. Az első Zrinyiek. Salamon F. kisebb tört. dolgozatai. Széchenyi I. munkái. Vajda V. Kölcsey élete. Vámbéry A. Középázsiai utazás Vámbéry A. vándorlásaim és élményeim Persiában. Pap Endre hátra hagyott munkái. Csengery és Kem. Dalmady Gy. Költemények. Dalmady Gy. Szerelem. Vajda J. Költemények. Vajda J. Novellái. Jókay M. Szinművek. Kossuth L. levelei Bem altábornagyhoz. Makray. Jókay M. A magyar nemzet története. Jósika M. Emlékirat.

3. A terményrajzi szertár.

a) A j á n d é k u t j á n.

1) Á l l a t o r s z á g.

Gallus J. urtól: *Tetrao urogallus. — Lenk Ede urtól: *Ordea stellaris, *Buteo vulgaris. — Roth G. urtól: *Ardea purpurea. — Démy Pál urtól. *Ardetta minuta. — Laperszhek József urtól;

**Strix flammea*. — Há b á n N á n d o r urtól: **Oedienemus crepitans*, **Lanus americanus*, **Fale tinnunculus*, **Garrulius glandarius*, **Rallus aquaticus*. -- K u g l e r A. urtól: **Turdus merula*. — Dr. W a l l n e r urtól: **Silurus glanis* — S e m e t k e J ó z s e f VII. o. tanulótól: **Turdus merula*. — S k r b e k K á r o l y VI. o. tanulótól: *Carbo cormoranus* kitömve. — S z i l v á s y Ö d ö n III. o. tanulótól: **Corvus cornix*, **Chloris communis*. — S i m o n y i K á l m á n III. o. tanulótól: *Alcedo ispida*, *Motacila alba* s *Picus viridis* kitömve. — H a n u s c h III. o. tanulótól 20 db. csigahéj. — S c h m i d t III. o. tanulótól 311 db, P i t r o f f K. I. o. 101 db, s azonkívül Fodor, Ferstl, Krickl, Meller s Steiner Sándor tanulóktól csigák. — W a b l P á l **Canis domesticus*, **Felis catus*.

2) N ö v é n y o r s z á g.

Schuster K. urtól 60 üveg a maggyűjteményhez. A gyűjtemény 200 db növénynyel szaporítatott.

3) Á s v á n y o r s z á g

Ajándék útján H a s e n a u e r Á g o s t o n, vár. mérnök urtól: egy nagy timsó jegeccsoport. — L u p e r s b e c k L a j o s IV. oszt. tanulótól mésztuff 1 db, termés kén 1 db. — U l b e r M á t y á s tanár által Degel úrtól: hegyi jegőc 5 db. Amethyst 7 db. Sulypát 9 db. Calcit 2 db. Cseppkö 2 db. Mésztuff 3 db. Arragonit 1 db. Gypsz 5 db. Diaspor 3 db. Granat Wollastonitben 1 db. Pyrit 4 db. Augit 1 db. Galenit 1 db. Markasit 1 db. Higany higpirben 1 db. Argentit 1 db. Barnapát 3 db. Vesuvian 1 db. Chalkopyrit 1 db. Sphalerit 6 db. Vasvirág 1 db. Epsomit 1 db. Termés réz 1 db. Euchroit 2 db. Idő hiánya miatt meg nem határozott ásvány 11 db.

A soproni talajnemek 40 képviselője gyűjtetett.

a) V é t e l u t j á n:

**Canis vulpes*, *Meles Taxus*. **Anser cinereus*, **Colymbus glacialis* — *Rhombus maximus*, *Accipenser ruthenus*, *Perca fluviatilis*, *Cyprinus carpio*, *Anguilla fluviatilis*, *Esox lucius*, *Sepia officinalis*, *Homarus vulgaris*. *Cepola rubescens*, *Palinurus erythmius*, *Clathria coralloides*, *Raspailia Fregarti*, *Telhya lynceurium*, *Reniera filigrana*. *Calcispongia spec?* — Az emberi velő, gégefő s tüdő papirkeverékből.

4. A földrajzi szertár.

H. Kiepert, Karte von Australien.

5. A természettani szertár.

V é t e l u t j á n:

Forrasztó fújtató; Bunsen lámpa; Musschenbrock tűzmérője; Saussure hajszálhygrometerje; Dániel hygrometerje; Lavoisier calorimeterje; megfordítható inga; kézi táviró.

Továbbá C. Schmidt dresdai gépésznek teljes pörgetyű gyűjteménye, melyben a következő főbb és nevezetesebb szerek fordulnak elő:

2 kisebb és 2 nagyobb pörgetyű, hozzájuk tartozó állványokkal; acél-

tányér ; 20 - 25 db. színes papírkorong a fő és mellék színek előállítására, a fénybenyomás tartamának kimutatására (Dove után) stb. Egy különpörgetyű-tengely a nutatio és praecessio görbék előállítására; rézkorong a delejtű elterítésére; a tengely csavaralakú fordulatait kimutató pörgetyű; egy erős patkó-delej ellipticus pályával és pörgetyűvel; archimedesi légesavar kocsí; egy 24 soros rézsyrene egész octávval; tükörkészülék a zengő lángok előállítására.

Ezekén kívül nagyobb mennyiségben lettek még az idén hozatva különféle apróbb szerek és eszközök: u. m. fémfuró, fémfűrész, üvegcsövek és mintegy 60 db. üvegpalack folyadékok- és szilárd testek számára stb.

6. A mértani szertár.

V é t e l u t j á n :

1) W. J. Hauck-tól Bécs: Állvány drót mintákhoz, drót minták: egyenközlapp, szabályos négylapp, hajtalék, mentelék négy párhuzamos vonal, 45 fokú szög, vegyes vonal és egy szabályos négylapp fából

2) Kraft-tól Bécs: Mérőlánc és szalag, méterrendszer szerint.

3) Mooser-tól Darmstadt: A vonal, kör, hasáb. henger, gúla, kúp, gömb vetületei, síkokkal metszeteik, a gömb saját és vetett árnyékát ábrázoló minták. A vonal különböző helyzetének távlatát magyarázó öt minta. Az áthatás szemléltetéséhez: egy csillagidom, gúla és hasáb, gúla és gömb, két hasáb henger és gömb, gömb és hasáb áthatása.

Egy nagy képsík az alsóbb osztályok számára, táblai nagy vonalozó és háromszögek, egy nagy rajzdeszka, két nagy mintaszekrény.

7. A vegytani szertár.

a) A j á n d é k u t j á n :

Salamín Leo kir. igazgatótól: Arany halvag 0.5 Gramm.

b) V é t e l u t j á n :

Bunsen-féle vízfürdő teljes berendezéssel 1 db Bunsen-féle vízlégszivattyú teljes berendezéssel 1 db Kis mérleg közönséges használatra 1 db. Finom súlyok kiigazítása. Csiptető elefántesont csúcsokkal 1 db.

Közlemények a vegytani laboratóriumból.

Közvetlenül azon időpont előtt, melyben a soproni reáltanoda városi jellegét az államival felcserélte, elhatározta magát számtalan alaposan indokolt előterjesztések folytán Sopron város közönsége a vegytan számára szükséges helyiségeket berendezni.

Az állami reáltanoda vegytani szaka jelenleg egy tanteremmel, egy tanulók számára való laboratóriummal, egy készítmények szertárával és egy tanári szobával rendelkezik.

A felsorolt helyiségek célszerűen vannak berendezve; sajnos azonban, hiányzik még a szükséges lepárló készülék és helyisége.

A vegytani munkálatok, melyek 1875 - 76-ki évben a soproni állami főreáltanodán kivittettek, a következők:

Egészségügyi, rendőrség által kívánt elemzések	11
A királyi törvényszék által kívánt elemzések	2
Technikai elemzések	21
Kútviz elemzések	3
Patochemicus elemzések	19
Asványok meghatározásai	58

Összesen 114*

A vegytani elemzés tanfolyama kapcsolatban gyakorlati munkálatokkal ez évben csak április, május és június havakra terjedt ki

Egy-egy tanuló havonként 2 ftot fizetett, mely összegért a kémszerek rendelkezésére állottak. Az eredményt a következő táblázat tünteti fel:

A tanuló neve	Mely osztályba járt.	Igazolt elmaradások.	Igazolatlan elmaradások.	A munkálati félnapok száma.	A feladatok száma.	Eredmény.
Nagy János	VII	2	2	18	32	elégséges
Pfohl József	"	hat igazolatlan elmaradás	2	15	29	elutasított
Semetke József	"	5	2	20	36	alig elégs.
Sövegjáró Crist.	"	1	1	17	32	elégséges
Stinakovits Otm.	"	3	2	22	39	jó
Boschán Gusztáv.	VI	—	—	18	34	jeles
Arendt Lajos.	"	hat igazolatlan elmaradás	2	20	36	elutasított
Feiglstock Zsig.	"	2	—	18	37	elégséges
Glazer Sándor.	"	2	2	20	37	jó
Hebenstreit Ad	"	2	—	20	38	elégséges
Hirnschrodt Otto.	"	2	—	22	40	jó
Károlyi Endre.	"	2	—	22	36	jó
Kelényi Kálmán.	"	—	—	18	36	jeles
Kollár János	"	1	2	22	40	jó
Petrik József	"	—	—	22	36	elégséges
Ráth Emil	"	3	1	22	39	jó
Rechnitz Mór.	"	—	—	22	39	jeles

Dr. Wallner, s. k.,
rendes tanár.

* Minden munkálat díjaztatás nélkül vitetett ki — a Tek. Soproni főnyitó törvényszék által kívánt elemzés kivételével.

X.

Jótékonysági rovat.

a) Főreáltanodai segélyegylet.

A soproni főreáltanoda segélyegylete ez évben az ország sanyaru pénzügyi viszonyainál fogva csekélyebb segélyben részesült ugyan, de megkezdett a tetteges gyámolítása több tanulónak, mi mint reméljük a tanoda pártfogóit és jóakaróit ösztönözni fogja arra, hogy gyámolító kezöket tanodánk ezen zsenge intézményéről megvónni nem fogják, és így lehetővé válandik a segélyezésnek nagyobb mérvben való alkalmazása.

Kimutatás

az 1875/6 évi bevételek s kiadásokról, és pedig:

I. Bevétel:

1. 1876. évi január hó 1-én a takarékpénztári könyv szerint
volt kamatozásra beadva 1017 frt. 61 kr.
Kamat ezen tőkéről junius hóig 45 „ 43 „

2. 1875/6. évre befizettek:

Alapító tagok: Dr. Mayer Gyula 10 frt., Manitiusz Lajos
10 frt., Müller Paulin 10 frt., Solymossy László 50 frt.,
Deák Lajos 10 frt. (kötelezi magát ugyanannyit éven-
ként fizetni, míg fia e tanodat látogatja) 90 frt. — kr.

Rendes és pártoló tagok: Spiesz Antal 2 frt., Waniss
Ign. 2 frt., Vaniss Ad. 2 frt., Vaniss Lajos 2 frt., Hasenauer
Ágoston 2 frt., Tietenbrunner Tódor 2 frt., Pottyondy
Miklós 2 frt., Viletz Antal 2 frt., Pachhofer Lajos 2 frt.,
Stadler Lajos 2 frt., Kaar József sen. 2 frt., Zalka
Mihály 2 frt., Dr. Töpler Károly 2 frt., Füzy Károly
Károly 2 frt., Schneider Lipót 2 frt., Holzmann György
2 frt., Reichard Adolf 2 frt., Olner János 2 frt., Gróf
Széchenyi János 2 frt., Gróf Széchenyi László 2 frt.,
Breiner Elkan 2 frt., Illés Gedeon 2 frt., Regenhardt
A. 2 frt., Tairing Gyula 2 frt., Neuhauser János 2 frt.,
Kelényi Józsefné 3 frt., Genthon Károly 3 frt., Wrhovszky
J. 2 frt., Wiedemann Fereuc 5 frt., Kund Tófor 2 frt.,
Schlesinger Zsigmond 2 frt., Baumgartner Lipót 2 frt.,
Günsberger Salamon 2 frt., Zehetner Mátyás 2 frt.,
Sax Benj. 1 frt., Kraft János 1 frt., Gottlieb Vince 1 frt.,
Wappl János 1 frt., Schreiner András 1 frt., Koppányi
Lajos 2 frt., Hanusch János 2 frt., Ruttrich János 2 frt.,

Glaser Iván 10 frt., Pfeiffer Felix 5 frt., Friedrich Lajos 2 frt., Kerpel Mór 2 frt., Schlögl János 2 frt., Lang Gusztáv 2 frt., Pfeiffer Samu 2 frt., Hirnschrott Károly 5 frt., Skrbeck Antal 5 frt., Tiefenbach Pál 2 frt., Wolf Adolf 2 frt., Károlyi Pál 6 frt., Bortsitzky István 5 frt.	136 „ — „
Összesen.	1289 frt. 04 kr.

Kiadás :

A választmány által engedélyezett segélyre:

Kis Lajos, Robletter Ferenc, Schlauf Ede, Gaupmann Sándor, Krump János egyenként 20 frt. és Grünwald J.

tanulók részére 18 frt.	118 frt. — kr.
Dittl Ignác pénzszedő részére	6 „ — „
1876. évre szétküldött meghívások és póstabélyeg . . .	6 „ 48 „
Különféle nyomtatványokért	17 „ 96 „
Összesen .	148 frt. 44 kr.
A kiadást a bevételből levonva marad .	1140 frt. 60 kr.

A fent felszámított összeg még némi változáson fog keresztül menni, a mennyiben az idén szétbocsátott felhívások után még segélyek várhatók.

Sopron, 1876. június hó 15-ik napján.

Vaniss Lajos,
pénztárnok.

Fogadják a nagylelkű adakozók ezen hazafias hozzájárulásukért a gyámolítottak nevében legforróbb köszönetünket azon kéressel miszerint további pártolásukkal ez intézményt tovább is támogatni sziveskedjenek.

b) Budapesti 1875. évi vízkárosultak

javára az ifjuság és a tanári testület részéről begyűjtetett 85 frt. 40 kr. o. é. melyek Budapest polgármesteri hivatalához városi előljáróságunk útján 1875. július hó átküldettek. (A tavali értesítőből kimaradt.)

c) Ösztöndíjasok.

1. Deák Péter, II. oszt. Deák Ferenc alapítványféle ösztöndíj . .	210 frt.
2. Fischer Dávid, II. oszt. Rosenfeld Katalin-féle „ . . .	125 „
3. Schlauf Ede, „ „ „ „ „ „ . . .	125 „
4. Hess Sándor III. oszt. Rosenfeld Jakab-féle „ . . .	125 „
5. Fialovszky Béla V. oszt. pénzügyőrségi „ . . .	100 „

6. Ruttrich Richard, V. oszt. Svoboda	„ . . .	50 „
7. Stuppacher Lajos V. oszt. sopron reáltanod. alapít.	„ . . .	150 „
8. Jahn Josef V. oszt. Váci Mária Theresia	„ . . .	120 „
9. Takács Lajos VI. oszt. Rosenfeld Jakab	„ . . .	125 „
Összesen .		1130 frt.

A jövő tanév kezdetével ismét ki fog adatni: a) a soproni reált. alapítvány című 150 frtos ösztöndíj; erre csakis kitűnő általános osztályzatú, soproni születésű, a magyar nyelvet bíró szegény tanulók folyamodhatnak; b) 2 Rosenfeld Jakab és 2 Rosenfeld Katalin-féle 125 frtos ösztöndíjak, melyekre szorgalmas, jó erkölcsű és valóban szegény tanulók valláskülönbőség nélkül folyamodhatnak.

Az a) alatt jelzett ösztöndíjt kérelmező folyamodványok a nmgu vallás- és közoktatási m. kir. ministeriumhoz, a b) alattiak pedig sz. kir. Sopron városa Tek. Tanácsához címezve f. évi september hó 20-ig a soproni állami főreáltanoda igazgatóságánál nyújtandók be. E határidő után érkező kérelmek tekintetbe vétetni nem fognak.

XI.

Az iskolai takarékpénztár.

Az 1874/75-ki iskolaév zárértekezletén az igazgató által indítványba hozott ifjusági takarékpénztár tényleg az 1875/6-ki iskolaév első tanári értekezletével életbe lépett.

A tanári karnak bemutatott tervezet értelmében egy napló és egy tökélykönyv vezetett, az egyes betét pedig mindenkinek saját betéti könyvecskéjébe iatott.

A betétek kezdetben minden héten kétszer, későbbben egyszer tartattak, hol a betett pénzeket a pénztárnok vette át és nyugtázta azokat a betéti könyvecskében, másreszről meg egyike a tanári karnak ugyanazon öszségeket a naplóba vezette mint ellenőr, mely tisztséget a tanárok felváltva kezelték.

A pénztárnok havonként kétszer vitte be a betett pénzeket a kölcsön- és takarékpénztárba.

Mai napig összesen betéttetett 35 ifju által . . . 208 frt. 57 kr.

Különös betétel — frt. 23 kr.

négyen vettek ki 45 frt. 35 kr.

és így jelenleg kölcsön és takarékpénztárban elhelyezett pénzösszeg 162 frt. 05 krt tesz ki; ezen felül van a kézipénztárban 1 frt. 40 kr.

Sopron 1876 junius 8-án.

Rösch Frigyes,
pénztárnok.

XII. Érettségi vizsgálat.

Hazánk reáltanodáinál ez évben először rendeltetvén el az érettségi vizsgálatok, az írásbeli tételek több csoportban állítottak össze a magyar nyelv német nyelv és mennyiségtan tanárai által, és ngos Kádas Rudolf kir. tanácsos és főigazgató urhoz a feladandók kijelölése végett felküldettek. Azoknak visszaérkezése után azon tanulók, kik a VII. osztályvizsgálatát kiállották, május hó 8., 9. és 10-én az írásbeli zárthelyi feladványok elkészítésére gyűltek egybe.

A feladványok ezek voltak:

1. **a magyar nyelvből:** adassanak elő a szomorú- és vigjáték jellemző különbségei.

2. **német nyelvből:** Solon és Croesus történeti elbeszélés németre való fordítása.

3. **a mennyiségtanból:**

a) valamely tőke egy évi kamatjával együtt 4725 frtot tesz. Ha a tőke 500 frttal és a százalék száma egygyel nagyobb volna 5300 frtot tenne. Mekkora a tőke és hány százalékra volt kiadva?

b) Miképen fejezi ki az elemző mértan, hogy

1) 3 pont egy egyenesben fekszik,

2) 3 egyenes egy ponton megy keresztül

3) határozassanak meg $x^3 + a = 0$ egyenletnek gyökei.

A június hó 17. és 18-án ngos Kádas Rudolf győrtankerületi főigazgató ur elnöklése alatt tartott szóbeli vizsgálaton ministeri biztosul Horváth János műegyetemi tanár jelent meg.

A szóbeli vizsgálatról visszaléptek 2, úgy hogy az összes jelentkező 11 tanuló közül 9 vizsgáltatott meg, ezek közül 7, ugyanis Fischer József, Folly Károly, Graner Béla, Raidl Sándor, Sövegjátó Kristóf, Stinakovics Othmár és Ullein József érettnak, nyilvánítottak, a másik kettő közül egyik félévre, egyik pedig egész évre vettetett vissza.

XIII. Ipariskola.

Ez iskolát illetőleg azon örvendetes helyzetben vagyunk határozott haladást jelenteni, mely egyrészt az iskolát fentartó egyesület buzgó és célszerű intézkedéseinek, részint az iparosaink közt mindjobban elterjedő meggyőződésének ily iskola szüksége iránt, de kiválólag Sopron város tek. tanácsának azon már a tavali évben is jelzett és indítványunkra kiadott rendeletének köszönhető, hogy a város által fentartott ismétlő iskolába többé ne vétessenek fel: 1-ór azon tanulók, kik az ipariskola előkészítő osztályában megkivánt előismeretekkel, bírnak s 2-ór a kik az ismétlő iskola 3-ik évfolyamát bevégezték s

vége 3-or azok kik a 15. évet meghaladták. Ezen rendelet lehetővé teszi az előkészítő osztályba jelentkező tanoncok nagyobb száma folytán mind biztosabban alapját vethetni az ipariskola tulajdoképi két évére. Az eredmény ez évben feltűnően jobb, amennyiben jelentkezett az előkészítő osztályba 54, az 1. műszaki osztályba 13; az egyes tantárgyakra jelentkezők száma 4 volt. Örvendetes haladásnak tekintjük azt is, hogy a vasárnapi egész napon nyitott rajz iskolát számos iparos segéd is látogatja, mi elismerésül szolgál annak, hogy tek. Hauser tanár ur minden egyes iparágra kellő tekintettel van. Szorgalmasan látogatottak voltak még a műszakiosztály természettani s számtani órái is.

A nm. vallás- és közoktatási, úgy a kereskedelmi ministerium tanodánkat ez évben is segélyezte, úgy mint tavál, első 200, utóbbi 500 o. é. frttal.

Az eddigi eredmény remélnünk engedi, hogy a jövő évben az I-ső műszaki osztály egész tanterve fog életbe léptethetni s így ezen iskola tulajdoképi céljához mindközelebb hozatik.

Gewerbeschule.

Im Bezug auf diese Anstalt sind wir in der angenehmen Lage einen entschiedenen Fortschritt verzeichnen zu können, welcher theils dem edlen Streben des Gewerbeschulvereines und seinen zweckmässigen Anordnungen, theils der unter den Gewerbetreibenden immer mehr Platz greifenden Überzeugung von der Nothwendigkeit einer solchen Anstalt zu verdanken ist, vorwiegend aber jener Anordnung des löblichen Magistrates der königlichen Freistadt Oedenburg, solche Lehrlinge welche 1.) die für die Gewerbeschule nöthigen Vorkenntnisse besitzen, 2.) die dritte Klasse der Wiederholungsschule beedingt und 3.) diejenigen welche das 15. Lebensjahr zurückgelegt haben in der Wiederholungsschule nicht aufgenommen werden dürfen. Diesem Beschluss zufolge ist es wegen den grösseren Anzahl der Schüler möglich in der Vorbereitungs-klasse einen sicheren Grund für die zwei Jahrgänge der eigentlichen Gewerbeschule zu legen. Infolge dieser Umstände ist das Resultat dieses Jahres schon ein günstigeres zu nennen. In die Vorbereitungs-klasse meldeten sich 54, in den ersten technischen Jahrgang 13, für einzelne Vorträge aber 4 Schüler. Einen erfreulichen Fortschritt bekundet auch jener Umstand, dass der am Sonntag Vor- und Nachmittag ertheilte Zeichnen-unterricht auch von Gehilfen besucht wird, was den Beweis liefert, dass Herr Professor Hauser allen Eifer dahin entfaltet jeden Gewerbezweig entsprechend zu berücksichtigen; auch die Lehrstunden der Physik und des Rechnens in dem ersten technischen Jahrgange wurden fleissig besucht.

Das hohe k. u. Ministerium für Cultus und Unterricht sowie jenes für Handel haben unsere Anstalt auch in diesem Jahre — ersteres mit 200, dieses mit 500 fl unterstützt.

Der bisherige Erfolg lässt uns erwarten, dass im folgenden Jahre im 1. technischen Jahrgange der volle Lehrplan zur Durchführung kommen und so die Anstalt ihrem Zwecke immer näher gebracht werden wird.

90

kiadása.

Jun. 13. 1876. Készlet	196	48
----------------------------------	-----	----

Kelt Sopronban 1876. június 13-án.

CZEKE ÁGOST
pénztárnok.

Einnahmen des Vereines für Verbreitung des gewerbl. Fortbildung		Ausgaben
1900	1901	1902
1903	1904	1905
1906	1907	1908
1909	1910	1911
1912	1913	1914
1915	1916	1917
1918	1919	1920
1921	1922	1923
1924	1925	1926
1927	1928	1929
1930	1931	1932
1933	1934	1935
1936	1937	1938
1939	1940	1941
1942	1943	1944
1945	1946	1947
1948	1949	1950
1951	1952	1953
1954	1955	1956
1957	1958	1959
1960	1961	1962
1963	1964	1965
1966	1967	1968
1969	1970	1971
1972	1973	1974
1975	1976	1977
1978	1979	1980
1981	1982	1983
1984	1985	1986
1987	1988	1989
1990	1991	1992
1993	1994	1995
1996	1997	1998
1999	2000	2001
2002	2003	2004
2005	2006	2007
2008	2009	2010
2011	2012	2013
2014	2015	2016
2017	2018	2019
2020	2021	2022
2023	2024	2025
2026	2027	2028
2029	2030	2031
2032	2033	2034
2035	2036	2037
2038	2039	2040
2041	2042	2043
2044	2045	2046
2047	2048	2049
2050	2051	2052
2053	2054	2055
2056	2057	2058
2059	2060	2061
2062	2063	2064
2065	2066	2067
2068	2069	2070
2071	2072	2073
2074	2075	2076
2077	2078	2079
2080	2081	2082
2083	2084	2085
2086	2087	2088
2089	2090	2091
2092	2093	2094
2095	2096	2097
2098	2099	2100

Oct. 9. 1875.	An Cassarest .	303	73	Nov. 5 1875	Für Drucksorten .	56	50
Jän. 1. 1876	Gründungs-Beiträge	150	—	" 15. "	Den Unterricht .	190	—
" 1. "	Zinsen hievon bis 1. Jänner 1876. .	27	93	Jän 8. 1876.	Desgleichen . .	190	—
Mai 13. "	Staats-Subvention .	200	—	Feb. 9. "	Spesen	5	30
Jun. 13 "	" "	500	—	" 9. "	Vereinsdieners . .	40	—
" 13. "	Mitglieder Beiträge	216	—	" 26. "	Einlags Sparcasse	150	—
	Aufnahmegebühren .	27	50	Mai 11. "	Den Unterricht .	420	—
				" 17. "	Drucksorten . . .	43	75
				" 17. "	Incasso Spesen .	15	—
				Jun. 13. "	Stempelgebühr . .	2	50
				" 13. "	Desgleichen . .	—	63
				" 13. "	Den Unterricht .	105	—
				" 13. "	Saldo neben . .	196	48
		1425	16			1425	16
Jun. 13. 1876	An Saldo	196	48				

Nebst diesen besitzt der Verein Ein Einlagsbüchel der Oed. Sparcassa für die Gründungs-Beiträge mit Öw. fl. 11110.
Oedenburg 13, Juni 1876.

AUGUST CZEKE
Cassier.

XIV.

A tanulók felvétele a jövő tanévben.

A nyilvános tanulók szabályszerű felvétele ezentúl augusztus 30-án és 31-én s szeptember havának három első napján történik. Ezentúl szeptember 15-éig csak igazolandó alapos oknál fogva veheti fel a tanulókat az igazgató, — szeptember 15-én túl a hónap végéig rendkívüli esetekben a tanári szék, szeptember havának lefolyása után pedig csak a felsőbb tanhatóság adhat kivételes engedélyt a felvételre, és pedig oly feltétel mellett, hogy a felveendő az időközben előadott tanulmányok ismeretét szóbeli vizsgálat által igazolni tartozzék.

A beiratások nevezett napokon délelőtt 9—12-ig tartatnak az igazgatói irodában. Ugyan e napokon délután vannak a felvételi pót és javító vizsgálatok is.

Az első reálosztályba felveendőktől megkivántatik: hogy 1-ör legalább már a 10-ik évben legyen, 2-or értelmes és folyékony olvasásban, — nyelvtanból az alaktan főbb részének, az egyszerű és összetett mondatok ismeretében, feltünőbb hibák nélküli, jól olvasható dictandó írásban, — a tizedes számrendszer tudásában 1000-ig, a négy alapműveletben egész és közönséges törtszámokkal — felvételi vizsgálat által biztosságot és alaposságot mutasson ki.

A többi osztályba való felvétel, a megelőző évről szóló legalább is első rendű bizonyítvány alapján történik. Ha valamely tanuló csak egy vagy két tantárgyból nyert másodrendű osztályzatot, a vizsgálatot — nyert engedéllyel ismételheti. Az ismételő vizsgálatokra szóló engedély elnyerésére az illetők kérvényeiket Julius 8-áig az igazgatóságnál beadni tartoznak. Később érkező kérvények csakis teljesen igazolt indokolás esetében vétethetnek figyelembe. — A mely tanuló már egyszer javító vizsgálatot tett javító vizsgálatához többé nem bocsájtatik, és az osztályt ismételni tartozik.

Ha valamely gymnásialis tanuló akarna átlépni a reáltanodába, úgy az első gymnasiumi osztályból a 2-ik reálosztályba, a 2-dikből a 3-dikba, a harmadikból a 4-dikbe, a negyedikből az 5-ikbe, ha a tanári kar szükségesnek tartja, felvételi vizsgálat alapján vétetik fel. Az ötödikből a 6-ikba, a hatodikból a 7-dikbe, a 7-ből a 8-dikba azonban mindig csak felvételi vizsgálat alapján vehető fel, melyben azon tárgyakból fognak vizsgáztatni, melyek a gymnasiumban vagy épen nem, vagy csekélyebb kiterjedésben tanítottak.

Felvételre a tanulók tanulmányaikról szóló bizonyítványaikkal szüleik vagy ezeknek helyettesei kíséretében megjelenni tartoznak.

Minden nyilvános- és magántanuló beiratás alkalmával mint tanszer- és könyvtárjárulékot 2 frt. 10 kr., az ifjusági könyvtárra 1 frtot, az értesítvényre 50 krt. tartoznak fizetni. Az egész évi tandíj 12 frt., melynek első fele a beiratáskor, a második fele február hó első napjaiban lefizetendő. A tandíjmentességet ohajtó tanulók ebbeli kérvényeiket szeptember hó 20-ig az igaz-

gatósághoz beadni tartoznak, — mely idő után a kérvények többé tekintetbe nem vehetők. —

A franciá nyelv oktatásáért 8 frt, az angol és latin nyelvért 10 frt, a gyorsírázatért 4 frt., énekért 2 frt., zenéért 10 frt. fizetendő évenként; a veggyakorlatokért havonként 2 frt.

A szülők saját érdekében van, hogy gyermekeik jó elhelyezése céljából, a beiratásra ideje korán jelenjenek meg. Az igazgatóság e tekintetben az okvetlen szükséges u t a s i t á s o k a t adni kész, miután számos megbízható család, tanulók felfogadására jelentkezett. Ohajtandó, hogy csakis azoknak tudomásvétele után intézkedjenek a szülők.

XIV.

Aufnahme der Schüler in dem künftigen Schuljahre.

Die Aufnahme der Schüler geschieht am 30. und 31. August ferner in den ersten drei Tagen des Monates September. Nach dieser Zeit, bis 15. September kann der Director nur bei triftigen Gründen die Schüler aufnehmen. Über den 15. hinaus, bis Ende September, kann der Lehrkörper in ausserordentlichen Fällen die Aufnahme gestatten. Nach Ablauf des Monates September kann die Aufnahme nur mit Erlaubnis der höheren Schulbehörde ausnahmsweise geschehen, u. zw. unter der Bedingung, dass der Aufzunehmende gehalten sei die Kenntnisse der mittlerweile vorgenommenen Studien durch eine mündliche Prüfung darzuthun.

Die Einschreibungen geschehen an genannten Tagen Vormittags von 9–12, an denselben Tagen werden von 2–4 auch die Aufnahms-, Corrections und Wiederholungs Prüfungen abgehalten.

Zur Aufnahme in die erste Realklasse wird verlangt, dass der Aufzunehmende wenigstens schon im 10. Jahre sei und durch eine Aufnahmsprüfung deutliches und fehlerfreies Lesen, sichere und gründliche Kenntniss der Elemente, der Formenlehre, des einfachen und zusammengesetzten Satzes, ziemlich fehlerfreies Diktando-Schreiben; — Kenntniss des Dezimalzahlen-Systems bis 1000, der 4 Grundoperationen mit ganzen und gebrochenen Zahlen darthue.

Die Aufnahme in den übrigen Klassen geschieht auf Grund des Zeugnisses mit wenigstens erster Fortgangsklasse von dem vorangegangenen Jahre. Hat ein Schüler höchstens aus zwei Lehrgegenständen die zweite Klasse erhalten, so kann er aus diesen nach eingeholter Erlaubniss die Prüfung wiederholen. Zur Erlangung der Erlaubniss für die Wiederholungsprüfungen, müssen die Betreffenden ihre Gesuche längstens bis 8. Juli bei der Direktion einreichen; später eingebrachte Gesuche werden nur in besonderen, durch entschuldigende Gründe wohl motivirten Fällen in Betracht genommen. Schüler die schon einmal, wenn auch vor mehreren Jahren durch Emendation

in die höhere Klasse aufgestiegen sind, können nicht mehr emendiren, und müssen die Klasse wiederholen.

Gymnasialschüler können in die Realschule so eintreten, dass sie nach mit Erfolg zurückgelegter erster Klasse in die zweite, nach zurückgelegter zweiter Klasse in die dritte, nach zurückgelegter dritter in die vierte, und endlich nach zurückgelegter vierter in die fünfte Klasse der Realschule, — wenn der Lehrkörper es für nothwendig erachtet auf Grund einer Aufnahme-Prüfung — aufgenommen werden. In die sechste Klasse kann ein Gymnasialschüler 5-ter Klasse, in die 7-te Realklasse ein Gymnasialschüler 6-ter Klasse, in die 8-te ein Gymnasialschüler 7-te Klasse nach bestandener Aufnahme-Prüfung — in welcher besonders jene Gegenstände geprüft werden, welche am Gymnasium gar nicht, oder nicht in der Ausdehnung gelehrt wurden wie an der Realschule — übertreten.

Bei der Aufnahme sind die Schüler verpflichtet in Begleitung ihrer Eltern oder deren Stellvertreter, mit dem Zeugnisse des letzten Semesters versehen zu erscheinen.

Jeder öffentliche neu eintretende Schüler hat beim Einschreiben als Aufnamsgebühr 2 fl. 10 kr., für die Jugendbibliothek, 1 fl. für das Programm 50 kr. zu entrichten. Das ganzjährige Schulgeld beträgt 12 fl., die erste Hälfte ist beim Einschreiben, die zweite im Laufe des Monates Februar. zu erlegen.

Jene Schüler, welche um Schulgeld-Befreiung einkommen wollen, haben ihre diesbezüglichen Gesuche bis 20-ten September bei der Direction einzureichen; nach diesem Termin eingelaufene Gesuche werden nicht berücksichtigt.

Für den ganzjährigen Unterricht der französischen Sprache sind 8 fl., für die englische und lateinische Sprache 10 fl., für die Stenographie 4 fl. für Gesang 2 fl., für Musik 10 fl.; — für die chem. Uebungen im Laboratorium 2 fl monatlich zu entrichten.

Im besonderen Interesse der Kinder werden die Eltern aufgetordert zur Einschreibung rechtzeitig zu erscheinen; — auch gibt die Direction bezüglich guter Unterkunft die nothwendigen Weisungen, welche früher einzuholen besonders empfohlen wird — da viele verlässliche Familien sich wegen Aufnahme von Kostzöglingen gemeldet haben.

XV.

Az ifjúság érdemsorozata az 1875/6 tanév végén.

Classification der Schüler am Ende des Schuljahres 1875/6.

Rövidítések magyarázata. — Erklärung der Abkürzungen.

Az előmenetel jellemzéséről. — Zur Bezeichnung des Fortschrittes.

Kitünőség — Eminenz:	(1 = kitünő, ausgezeichnet. (2 = jeles. vorzüglich.
Elsőrend — Erste Klasse:	(3 = jó, gut. (4 = elégséges, genügend.
Másodrend — Zweite Klasse:	(5 = elégtelen, ungenügend (6 = rossz, schlecht.

A szorgalom jellemzéseül. — Zur Bezeichnung des Fleisses.

Kitünőség — Eminenz:	(1 = ornyedetlen, unermüdet. (2 — kitartó, ausdauernd.
Elsőrend — Erste Klasse:	(3 — kellő, genügend.
Másodrend — Zweite Klasse:	(4 — hanyatló, nachlassend.
Harmadrend — Dritte Klasse:	(5 — csekély, gering. (6 — semmi, keiner.

A magaviselet jellemzéseül. — Zur Bezeichnung des Betragens.

Kitünőség — Eminenz:	(1 — példás, musterhaft. (2 — dicséretes, lobenswerth.
Elsőrend — Erste Klasse:	(3 — jó, gut. (4 — törvényszerű, den Gesetzen entsprechend. (5 — kevésbé törvényszerű, den Ge- setzen minder entsprechend.
Másodrend — Zweite Klasse:	(6 — nem törvényszerű, den Gesetzen nicht entsprechend.

Az általános sorozat jellemzéseül.

Zur Bezeichnung der allgemeinen Klasse.

Kitünőség — Eminenz:	kit. = kitünő, ausgezeichnet. jel. = jeles. vorzüglich.
Elsőrend — Erste Klasse:	I. r.
Másodrend — Zweite Klasse:	II. r.
	III. r.

Rövidítések: r, k, — római kath.; ág. -- ágost. hitvallásu: h. — helv. hitv.; izr. — mózes hitv.; öszt. — ösztöndijas; mt. magántanuló; ism. — isméltő; tmd. -- tandijmentes; rdk. — rendkívüli; v n. t. — vizsgát nem tett.
* — javításra engedélyt nyert.

I-ső osztály.

A tanuló neve, vallása, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Erköcsi magaviselet	Szorgalom	R e n d e s											Általános osztályzat	
			t a n t á r g y a k												
			Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Számtan	Mértan és m. rajz	Terményrajz	Szépírá	Testgyakorlat	Francia nyelv		Ének
Arnes Sándor, r. k.	3	3	2	3	3	3	2	4	3	2	3	4	3	4	I r.
Berke Arpád, ág.	2	3	1	3	3	2	2	2	3	2	3	5	-	-	I r.
Bertalanffy Pál, r. k. ism	3	4	3	3	4	4	4	4	4	3	4	2	-	4	I r
Bischitz David. isr	1	2	1	2	2	1	1	2	2	1	4	4	-	-	jeles
Boresiczky Ede, ág. ism.	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	-	-	I r.
Boresiczky Károly, ág.	2	5	3	4	5	4	4	5	5	3	4	3	-	-	II r.
Brunner Ede, r. k.	3	3	4	4	4	3	2	4	4	2	3	3	-	-	I r.
Czégi István, r. k.	3	2	1	2	3	1	1	2	3	2	3	3	-	-	I r.
Dobry Adolf r. k.	4	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	m	-	-	II r.
Dolenszky Ferenc r. k.	3	5	3	5	4	5	5	4	5	4	4	3	-	3	II r
Dworzak János r. k.	k	i	1	é	p	e	t	t							
Ferstl János, ág.	2	3	2	4	3	3	2	2	3	2	3	5	-	-	I r
Fodor József, ág.	3	3	3	4	3	3	3	4	4	3	3	2	-	-	I r.
Friedrich Kálmán, ág.	1	3	1	3	2	2	2	3	3	3	2	n	-	2	I r
Fürst Bernhard. izr.	1	3	4	1	2	3	2	3	3	2	2	2	-	-	I r.
Hebenstreit Hugo, r. k.	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	-	-	I r
Hoholin Gyula, r. k.	1	2	1	2	2	2	1	3	2	1	2	2	-	3	jeles
Hölczl József, r. k	3	5	3	5	4	3	3	5	4	3	3	3	-	4	II r.*
Horváth Jenő, r. k.	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	-	I r
Jielek Eerencz, r. k.	1	2	2	2	2	1	1	2	2	3	2	3	-	3	jeles
Kadnar Károly, r. k. tdm.	2	3	1	3	2	2	1	2	3	2	2	3	-	-	I r.
Kerpl Ignác, izr.	2	3	3	4	3	4	4	5	4	2	3	3	-	-	II r.*
Kremszer Sándor, ág.	2	3	4	4	4	4	4	3	3	4	3	5	-	-	I r.
Krickel András r. k. tdm.	2	3	2	4	3	3	3	4	3	3	3	3	-	-	I r.
Kundt Agost, ág.	1	3	3	2	2	3	2	1	2	3	3	2	3	-	I r.
Lang Lajos, izr.	2	3	3	1	1	2	1	4	3	3	3	2	2	-	I r.
Lehner Károly izr.	3	5	4	4	3	5	5	4	5	3	4	3	-	-	II r.
Machlup Mór, izr.	1	3	1	3	2	3	3	4	4	4	2	4	-	-	I r.
Meller Henrik, izr.	3	5	3	5	4	3	4	5	4	4	3	4	4	3	II r.*
Mészáros Ernő, ág.	k	i	1	é	p	e	t	t							
Mészáros Gyula, r. k.	1	2	1	2	2	1	1	3	2	1	2	5	-	3	jeles
Nagy Pál, r. k.	1	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	3	-	4	I r.
Paller Mihály, r. k.	3	6	2	6	5	4	4	5	5	4	4	4	-	-	III r
Pfeiffer Felix, r. k.	1	3	3	4	4	4	4	3	4	3	2	4	4	4	I r.
Pfeiffer János, ág.	3	3	1	4	3	3	2	3	3	2	4	2	-	4	I r.
Pfeiffer Konrad, r. k.	1	3	3	4	3	4	4	3	3	4	3	4	4	4	I r.

A tanuló neve, vallása, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Erkölcsei magaviselet	Szorgalom	R e n d e s											Általános osztályzat	
			t a n t á r g y a k												
			Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Számítás	Mértan és m. rajz	Terményrajz	Szépíráás	Testgyakorlat	Francia nyelv		Ének
Pieler Ede, r. k. ism.	2	3	2	4	3	3	2	4	4	3	4	3	—	—	I r.
Pistel Miksa, r. k. ism.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	—	2	I r.
Pittrof Kálmán, r. k.	2	3	3	4	3	3	3	4	4	3	2	5	—	—	I r.
Pongratz Károly r. k.	2	5	4	4	4	5	4	4	4	4	3	5	—	4	II r.
Purt Adolf, ág. ism.	4	3	4	4	4	4	4	4	4	2	4	1	—	3	I r.
Reitter Kálmán, r. k.	4	6	—	5	5	5	4	5	5	5	3	4	—	4	II r.
Riedl Agost, r. k.	4	5	4	5	4	4	4	3	4	4	2	5	—	2	II r.
Rosenthal Isidor, izr.	4	5	5	4	4	5	5	5	5	4	4	1	4	—	II r.
Rupprecht Kálmán, ág.	3	5	4	5	4	4	3	4	5	4	3	2	—	—	II r.*
Schlesinger Maier, izr.	2	3	1	3	2	3	2	4	4	3	3	5	—	—	I r.
Schlögl János, r. k.	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	—	—	I r.
Schmidt Gyula, ág. ism.	3	4	4	5	4	4	4	2	3	3	3	2	—	3	II r.*
Schöll Mihály, ág.	1	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	5	3	—	jeles
Singer Mór, izr.	3	3	4	3	3	3	3	4	4	2	4	3	—	—	I r.
Soffer Armin, izr.	3	6	4	5	4	5	5	5	5	5	3	3	4	3	II r.
Spur Géza, r. k.	4	5	4	4	4	5	5	4	5	5	3	3	—	—	II r.
Steiner Lajos, izr.	2	3	3	3	3	3	2	4	4	3	3	5	4	4	I r.
Steiner Sándor, izr.	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	4	5	4	4	I r.
Strobl János, r. k.	3	5	4	5	4	4	4	5	4	4	2	2	—	4	II r.*
Szabó Antal, ág.	4	5	4	5	4	5	5	4	4	4	3	5	—	—	II r.
Töpler Lajos ág.	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3	3	—	—	kit.
Veledits Rezső, r. k.	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	2	—	—	I r.
Wappl Károly, r. k.	3	3	4	4	4	4	3	4	4	3	4	5	4	3	I r.
Wehofer Imre, ág.	3	5	4	4	5	4	4	3	5	2	4	3	—	—	II r.*
Weiler Mór, izr.	3	4	2	4	4	3	3	4	4	3	4	3	—	—	I r.
Wiedemann Ferenc, r. k.	2	5	3	5	4	4	4	4	5	3	4	5	—	—	II r.*
Wrchovszky Nándor, ág.	k	i	l	é	p	e	t	t							

IV-dik osztály.

[illegible]

V-dik osztály.

[illegible]

VI-dik osztály.

A tanuló neve, vallása, tandíjmentes ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	Elköle- si magaviselet	Szorgalom	R e n d e s												Általános osztályzat
			t a n t á r g y a k												
			Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Mennyiség-tan	Ábrázoló mértan	Természettan	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Gyorsírás
Arendt Lajos r. k.	3	3	3	4	4	2	4	4	3	4	3	4	2	3	I r.
Arnes József, r. k.	k	i	m	a	r	a	d	t							
Boschan Gustáv, izr.	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	3	4	Jeles.
Farkas Kálmán, r. k.	2	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	m.	I r.
Feiglstock Ignaz, izr.	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I r.
Feiglstock Zsigm. izr.	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	3	4	4	4	I r.
Gaupmann S. r. k. tdm.	1	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	m.	I r.
Gigler Jenő r. k.	3	3	3	2	3	3	3	3	4	3	3	4	3	3	I r.
Glazer Sándor, r. k.	2	3	2	3	4	2	2	3	4	3	3	3	4	5	I r.
Hebenstreit Adolf, r. k.	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4	3	2	I r.
Hiernschrodt Otto, r. k.	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	4	4	3	2	I r.
Jagasics Gyula, r. k.	2	2	1	1	3	2	1	2	2	1	2	3	3	4	I r.
Károlyi Endre, r. k.	3	3	1	2	3	2	2	4	4	3	4	4	4	3	I r.
Kelényi Kálm. r. k.	1	3	2	3	4	3	2	4	4	2	3	3	4	4	I r.
Keresztényi Béla, r. k.	2	4	4	2	4	4	2	5	4	3	4	m.	5	4	II r.
Kiss Lajos r. k. tdm.	2	5	3	4	4	4	4	5	4	4	3	4	3	m.	II r.
Kollár János, r. k.	3	3	4	3	4	3	3	4	3	3	3	4	3	m.	I r.
Kremszner F. ág. tdm.	3	5	3	4	3	4	4	5	4	4	4	4	4	2	II r.
Lassz Samu. izr.	1	3	1	2	2	2	2	4	3	2	3	4		m.	I r.
Pascher János r. k.	k	i	l	c	p	e	t	t							
Petrik Kálmán ág. ism.	1	3	1	4	4	3	3	4	3	3	3	4	3	m.	I r.
Rath Emiel, r. k.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	4	4	I r.
Rechnitz M. izr. tdm.	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	3	m.	Jeles.
Schalkas Károly, r. k.	2	3	2	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	2	I r.
Sennyey Istv. b. rk. ism.	3	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	I r.
Schneider Lipót ág.	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	I r.
Szauer Arp., r. k. tdm.	1	2	2	2	3	2	3	3	3	2	2	3	3	3	I r.
Szeybold Károly, r. k.	2	3	3	3	3	2	2	4	3	3	3	3	3	4	I r.
Szmodis Alajos. r. k.	2	3	4	3	4	3	2	4	4	3	3	4	3	2	I r.
Takács L. ág. tdm. öszt.	2	3	1	3	3	2	2	3	3	2	2	3	2	1	I r.
Tropper Antal, r. k.	k	i	z	á	r	a	t	o	t						
Tropper Roman r. k.	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	I r.
Összesen: 32															

VII-dik osztály.

[illegible]

